

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Porotní soudnictví

Petr Moc

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra právních dějin

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Porotní soudnictví

Zpracoval: Petr Moc
Vedoucí práce: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
Studijní program: M6805 Právo a právní věda
Studijní obor: Právo

Plzeň 2014

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, leden 2014

Petr Moc

Poděkování:

Tímto bych chtěl poděkovat svému vedoucímu diplomové práce JUDr. et PhDr. Stanislavu Balíkovi za důvěru, kterou ve mě vložil. Za jeho pomoc při zpracování této práce a její odborné vedení. Dále bych chtěl také poděkovat JUDr. Vilému Knollovi, Ph.D, který mi také poskytl pomoc a rady při zpracování této práce.

Obsah

1. Úvod	7
2. Tradice porotního soudnictví ve Velké Británii a USA	9
2.1. Právní systémy	9
2.1.1 Kontinentální systém	10
2.1.2 Islámský systém	11
2.1.3 Angloamerický systém	11
2.2 Velká Británie	12
2.2.1 Prameny anglického práva	12
2.2.2 Common Law	14
2.2.3 Equity = ekvita	15
2.2.4 Legal writings	15
2.3 Spojené státy americké	16
2.4 Poroty	17
2.4.1 Historický vývoj porot	17
2.4.2 Typy porot	18
2.4.3 Metody sestavení poroty	19
3. Vznik a vývoj porotního soudnictví v českých zemích	21
3.1 Počátky porotního soudnictví	21
3.1.1 Co bylo ale důvodem vzniku porotních soudů?	22
3.2 Řízení před porotou	22
3.3 Opravné prostředky	30
3.3.1 Stížnost zmateční	30
3.3.2 Odvolání	30
3.4 Obnova řízení	31

3.5 Reformy	32
3.5.1 Důvody reformy	32
3.5.2 Vyjádření advokátních komor k reformě	33
3.5.3 Pohled politických stran k reformě	33
3.5.4 Pohled občanů na reformu	34
3.5.5 Novelizace zákona o porotách zákonem č. 232/1946 Sb.	34
3.6 Vývoj po roce 1945 a následný konec porotního soudnictví	35
3.7 Porovnání porotního soudnictví s dnešní právní úpravou.....	36
4. Vybrané procesy před porotou (K. H. Borovský, L. Hilsner).....	38
4.1 Případ Karla Havlíčka Borovského před pražskou porotou v roce 1849.....	38
4.1.1 Žalobní spis	39
4.1.2 Proces.....	40
4.2 Případ Leopolda Hilsnera	42
4.2.1 Shrnutí případu	42
4.2.2 Historický exkurz.....	43
4.2.3 Vražda.....	44
4.2.4 Proces v Kutné Hoře	45
4.2.5 Písecký proces.....	49
4.2.6 Milost.....	50
4.3 T.G.Masaryk a vražda v Polné.....	51
4.4 Zamyšlení.....	53
5.Pozitiva a negativa porotního soudnictví.....	55
5.1 Porotní soudnictví proti tzv. soudům stařešinským, důvody vzniku	55
5.2 Soudy porotní vs. soudy přísežné	58
5.3 Vývoj kompetencí.....	59
5.4 Snahy o reformy či změny	60

5.5 Pár důvodu proti porotám	60
5.6 Zpátečnictví?.....	61
5.7 Odpovědnost a bezplatnost vykonávání.....	62
5.8 Nutnost poroty?.....	62
5.9 Správnost reformy?.....	65
5.10 Rozdílné role advokáta	67
6. Závěr	70
Resumé.....	72
ENGLISH RESUMÉ	72
DEUTSCHE RESUMÉ	73
Seznam použité literatury a pramenů:	74
Příloha A Deklarace nezávislosti	82
Příloha B Listina práv (Spojené státy americké)	83
Příloha D Úvodní strana zákona č.121/1873	87
Příloha E Národní listy č.62.....	88

1. Úvod

Jako téma svojí diplomové práce jsem si vybral Porotní soudnictví. Vždy mě totiž zajímala historie a po konzultaci s JUDr. et PhDr. Stanislavem Balíkem, jsem usoudil, že na toto téma nebylo moc literatury napsáno a že není ani v povědomí veřejnosti. Jen málo kdo ví, že u nás fungovalo porotní soudnictví.

Chtěl bych se ve svojí práci pokusit udělat nástin vzniku a vývoje porotního soudnictví v českých zemích, dále se podívat na pozitiva a negativa tohoto systému, nahlédnout také do kolébek tohoto institutu. To znamená Anglie a Spojených států amerických a nakonec se podívat na 2 z mého pohledu zajímavé případy před porotními soudy. Případ Karla Havlíčka Borovského a Leopolda Hilsnera.

Chtěl bych, aby čtenář, který si udělá ten čas a přečte si tuto práci, získal povědomí o tomto institutu. Věděl, kde se vzal, jak funguje jinde a jak fungoval také zde. Určitě pokud by tato práce vyvolala v čtenáři zájem o problematiku porotního soudnictví, myslím, že by naplnila svůj účel.

Nelze říci, že institut porotního soudnictví je mrtvý a že by nebylo možné jeho opětovné zavedení. Proto doufám, že po přečtení této práce zůstane v čtenáři aspoň nějaký názor na poroty jako takové.

Rozhodně nedokáži obsáhnout vše týkající se porot. Za dobu svojí existence se v tehdejší době napsalo mnoho ať ve prospěch či neprospěch, nemluvě o judikatuře, která vznikla za dobu působení porot.

V dnešní době, kdy korupce na nás kouká pomalu i zpod zavinovačky čerstvě narozeného dítěte možná není od věci laického prvku v soudnictví. Netvrdím, že laický prvek něčemu zabrání, ale díky i demokratickému vývoji, kterým si musí projít každý demokratický stát, lidé ztrácejí víru ve spravedlnost. Možná je to stále pozůstatek z minulého režimu, kde se mezi lidmi neslo heslo: „*Kdo nekrade, okrádá vlastní rodinu.*“ Jak dlouho se ale chceme vymlouvat na minulý režim? Na to, že to stále nejde. Komunistický režim zde byl 41 let. Demokracii zde letos budeme mít 25 let. Jak je vidět doba útlaku oproti dnešní demokracii se pomalu ale jistě zmenšuje. Institut porotního soudnictví byl zaveden, aby lidé začali věřit v systém a aby došlo aspoň částečně k odloučení justice od lidí závislých na státě. Nevím, jestli by bylo toto řešením, ale v minulosti to fungovalo a tento systém funguje i v zahraničí. Nedokáži říci, jestli by bylo vhodné zavedení všeobecné či pouze v některých trestních věcech.

Někdo může namítat, že na takovouto zodpovědnost nejsme připraveni, ale je tomu tak? Dokud něco nezkusíme, tak těžko poznáme, zdali jsme toho schopní. Když by se mě ale někdo zeptal, kým bych chtěl být souzen v případě použití nutné obrany, nevím, koho bych chtěl jako toho, kdo rozhodne. Možná právě laici, kteří si právě v určitých chvílích dokáží představit, že i oni by mohli být na mém místě.

2. Tradice porotního soudnictví ve Velké Británii a USA

V této kapitole se autor bude věnovat tradici porotního soudnictví v její kolébce Velké Británii a následně v USA. Bude se snažit přinést lepší přiblížení systému porotního v jeho čisté formě.

2.1. Právní systémy

Než se autor vyjádří k tradici porot, je nejdříve nutné udělat si představu, kam vlastně poroty jako takové patří. Nebudou zde ale popsány všechny systémy, jelikož to není předmětem této práce. V této kapitole dojde k nástinu angloamerického systému a pouze k základnímu popsání ostatních systémů.

Rozhodující úlohu na dělení práva do právních systémů jsou jeho prameny, jejich použití v daném systému, společně s významem, který mu přikládá.¹

Dle Knappa máme tyto právní systémy:

- *právní systém kontinentální*
- *právní systém angloamerický*
- *islámský právní systém*
- *některé další systémy*

---

¹ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi, 247 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1., s. 129 a následující

Starší možnost třídění právních systému dle *René Davida* (použito je třídění dle právních pramenů):²

- rodina románskogermánská
- práva socialistická
- Common law
  - anglické
  - americké
- práva náboženská a tradiční
  - právo islámské
  - právo indické
  - právo dálněvýchodní
    - právo čínské
    - právo japonské
  - práva africká a právo Madagaskaru

2.1.1 Kontinentální systém

Kontinentální systém typický pro Evropský kontinent se vyvinul z práva římského. Odsud se dále díky kolonizaci mohl rozšířit do světa. Angličané tento systém nazývají *Civil law*.

Typickým znakem kontinentálního systému je *lex scripta* (právo psané). Právní obyčej zde nejsou prameny práva, ale pouze pomocným pramenem. Soudce právo pouze nalézá a netvoří. Rozhodnutí soudu jsou závazná pouze *inter partes*. Vyšší soudy se ale dnes snaží sjednotit judikaturu a můžeme tedy poté mluvit o kvazi-precedenčním právu v kontinentálním systému.³

*Kontinentální právo lze členit na několik menších systémů:*⁴

- *francouzský*
- *rakouský*
- *německý*
- *švýcarský*
- *skandinávský*

---

² DAVID, René. *Les Grands Systèmes de Droit contemporaine: (Droit comparé)*. Paris: Dalloz, 1964. 630 s. Précis Dalloz., s. 22 an

³ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. xviii, 248 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-089-3, s. 112

⁴ Tamtéž, s. 113

- *latinoamerický*
- *ruský*

2.1.2 Islámský systém

Z pohledu historického se jedná o nejmladší systém. Dá se říci, že díky svojí provázanosti s náboženstvím se jedná pro nezasvěceného člověka o velice složitý systém. Velký rozdíl oproti ostatním systémům je spjatost systému s osobou, nikoliv státem jako takovým. Islámský systém je závazný pro muslimy.

Islámské právo lze rozlišovat na právo *šiiitské* a *sunnitské*.

Jelikož v islámském pojetí lze považovat za zákonodárce boha

2.1.3 Angloamerický systém

Právě poroty patří do druhého zmíněného velkého právního systému. Jak název napovídá, kolébka tohoto systému je Anglie, odkud se poté dále rozšířila. Nejdříve byl tento systém nazýván systémem *common law*, což nebylo dvakrát přesné, jelikož *common law* je pouze jednou ze součástí tohoto systému. Díky kolonizaci došlo k rozšíření tohoto systému do všech britských držav. Postupem času se nejvíce začali diferencovat Spojené státy americké, proto dnes rozlišujeme na *americký* a na *anglický* systém.⁵

Angloamerický systém lze tedy dále členit s odkazem na Knappa:⁶

- anglický
- americký
- kanadský
- australský
- novozélandský
- indický
- irský
- země bývalého Britského společenství (koloniální)
- Britské ostrovy- Channel Islands a Isle of Man
- právo Irské republiky

---

⁵ Tamtéž, s. 163

⁶ Tamtéž, s. 163

I když to dle tohoto popisu není zcela viditelné, tak členitost angloamerického systému je i tak daleko menší než v systému kontinentálním. Je to tím, že anglický systém se rozšiřoval do kolonií, kde nedocházelo k vlastnímu přizpůsobování, právo jako takové jim bylo vlastně vnuceno. Oproti tomu v Evropě, kde jako základní kámen můžeme počítat římské právo, docházelo k odlišnému vývoji v každém státě a docházelo často k přejímání různých prvků z jiných států.⁷

2.2 Velká Británie

2.2.1 Prameny anglického práva

Mezi prameny anglického práva patří:⁸

- *právo soudcovské = judge-made law/case law*
- *právo zákonné = statute law/legislation/ enacted law*
- *právo obyčejové = custom*
- *právní literatura = legal writings*

Prameny angloamerického práva lze ještě rozdělit do 2 základních skupin.⁹ Do první skupiny základních pramenů patří právo zákonné = statute law, právo soudcovské = case law. Do druhé skupiny, kterou můžeme nazvat sekundárními prameny, patří obyčej = custom a právní literatura = legal writings.

Základním pramenem anglického práva je tzv. právo soudcovské, které se skládá z *common law* a *equity*.¹⁰ Soudci zde právo vytvářejí, z tohoto i z anglického názvu vyplývá, že *právo je vytvářeno soudy a dochází k vytváření tzv. precedentů*.¹¹ Podstatou precedentu je dle Knappa to, že *rozsudek soudu, oprávněného vytvářet*

---

⁷ Tamtéž, s. 164

⁸ Tamtéž, s. 165

⁹ CHROMÁ, Marta, DVOŘÁKOVÁ, Jana a DAVIDSON, Sean W. *New introduction to legal English: revised edition*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2011. 2 sv. (481, 512 s.). ISBN 978-80-246-1950-7, s. 52

¹⁰ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*...., s. 165

¹¹ CHROMÁ, Marta, DVOŘÁKOVÁ, Jana a DAVIDSON, Sean W. *New introduction to legal English: revised edition*...., s. 50

*precedenty, se stává, pokud jde o právní názor v něm vyslovený, závazným i pro obdobné případy a tím se stává pramenem práva.*¹² Narozdíl od kontinentálního systému zde soudce nemusí odůvodňovat svůj rozsudek, ale stalo se normálním, že soudci tuto možnost využívají.

Rozlišujeme v rozsudku 2 odůvodnění:

- ratio decidendi
- obiter dicta

Ratio decidendi neboli právní zdůvodnění, které je závazné i pro ostatní případy. Obiter dicta v překladu řečeno mimochodem. Jedná se o konkrétní věci, které se již nepovažují za precedent. Jsou to věci týkající se pouze daného případu.

Co se týče závaznosti precedentu, je závazný pro soud, který tento precedent vydal, a pro soudy nižší (jemu podřízené). Je sporná otázka, zdali je precedent závazný i pro jiné soudy. U některých případů se dodržují tyto precedenty, ale je to spíše z tradice a úcty. Nelze se tedy závaznosti dovolávat. Toto pravidlo, neodchylovat se od předchozích rozhodnutí, se označuje jako *stare decisis*.¹³ Z tohoto pohledu by přicházela v úvahu otázka, zdali může dojít ke změně judikatury v průběhu let. Odpověď je kladná, jelikož existuje institut *distinctions*. Jedná se o institut rozlišování. Ač se zdá skutková podstata podobná, není ale stejná a tím se vytváří možnost rozhodnout odlišně. Právě advokáti se při procesu snaží buď najít již vytvořený precedent, nebo naopak poukázat na nesprávnost aplikace takového precedentu, jelikož se domnívají, že jejich případ je odlišný.

Co se týká obyčejů (custom), aby byli závazné, je nutné splnění 2 primárních znaků:¹⁴

- obecné přesvědčení o právní závaznosti obyčeje (*opinio necessitatis, opinio iuris*)
- dlouhodobé faktické zachování obyčeje (*usus longaevus, longa consuetudo*)
  - Obyčeje lze dále dělit na právo tvorné a neprávotvorné.

---

¹² KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy....*,

¹³ Tamtéž, s. 170

¹⁴ KNAPP, Viktor. *Teorie práva....*, s. 134

2.2.2 Common Law

Common law se poprvé objevuje v Anglii, za doby vlády *Jindřicha II Plantagenet*¹⁵ (otec Richarda Lvího srdce a Jana Bezzemka), tedy v letech 1154-1189, kdy začalo vytlačovat ostatní nesourodé právo a stalo se právem obecným pro celou Anglii. *Common law je charakteristické tím, že tvoří systém precedentů. Tato soudní rozhodnutí se považují za pramen práva.*¹⁶ Common law bylo právo aplikované nejvyššími soudy královskými.

Aby bylo možné brát soudní rozhodnutí jako pramen, bylo nutné je nějakým způsobem vést a zapisovat. Od roku 1194 byla zapisována do *Svitků žalob (Plea Rolls)*,¹⁷ které se používaly až do 20. století a jedná se o nejdéle takto vedený seznam v Evropě. V průběhu let se o rozhodnutích, ale i o dalších věcech začali psát tzv. *ročenky (The Year Books)*.¹⁸ Sloužili hlavně ke studijním účelům- k výuce. V průběhu let se začala vytvářet i zásada *stare decisis* (z lat. překladu setrvat u rozhodnutého), jak je patrné ze spisů od *Edmunda Plowdena* či *Matthewa Halea*¹⁹.

Možnost obrátit se na soud, ale v té době nebylo právem, nýbrž privilegiem (označovaným tehdy názvem *writ*). Writ je označení pro žalobu či plnou moc. Nejdříve byly vydávány writy individuálně pro každý případ, ale postupem času došlo k vytvoření přibližně 200 writů, které se poté používaly obecně.²⁰ Na základě *II. westminsterského statutu (1285)*²¹ byl nastolen zákaz vydávání nových writů. Nastal tím ale problém stagnace a zamrznutí a nemožnost řešit, které writy se jako takové neřešily.

Writy šlo dále rozlišovat do 3 základních skupin:²²

- writy výsadní (prerogative writs)
- writy odvolací (appellate writs)
- writy podle práva (writs of right)
- ostatní

---

¹⁵ WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jindřich_II._Plantagenet

¹⁶ KUKLÍK, Jan a SELTENREICH, Radim. *Dějiny angloamerického práva*. Vyd. 2., V nakl. Leges vyd. 1. Praha: Leges, 2011. 871 s. Student. ISBN 978-80-87212-87-5., s. 61

¹⁷ KUKLÍK, Jan a SELTENREICH, Radim. *Dějiny angloamerického práva...*, s. 61

¹⁸ Tamtéž, s. 62

¹⁹ Tamtéž, s. 63

²⁰ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 1134 s. ISBN 978-80-7380-043-7., s. 404- 405

²¹ WWW: <http://www.legislation.gov.uk/aep/Edw1/13/1/introduction>

²² SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny...*, s. 405

2.2.3 Equity = ekvita

Bohužel writy jako takové vedly k rigidnosti systému. Tehdejší společnost se ale s tímto problémem rychle vypořádala a dalo by se říci i s elegancí sobě vlastní. Ve 14. století došlo k vytvoření druhého již zmiňovaného systému Equity.²³ Jednalo se také o právo nepsané. Jelikož se lidé nemohli na soudy obracet v mnoha případech, protože se život neustále vyvíjí, svěřil král rozhodovací *pravomoc na nově zřízené soudy kancléřské*,²⁴ které nerozhodovaly dle common law, ale dle spravedlnosti neboli Equity. Kancléřské soudy neaplikovaly equity jako jediné, ale jejich postavení bylo dominantní. Stojí na principu, že by nemělo docházet k nepravostem bez adekvátní nápravy (*no wrong should be without an adequate remedy*).²⁵ Oba dva systémy fungovaly společně, s platnou zásadou Equity follows the law. V překladu, že Equity neboli spravedlnost sleduje právo= common law.

K *sjednocení práva*, nikoliv však k sjednocení common law a equity, *došlo mezi lety 1873-1875 díky tak zvaným zákonům The Judicature Acts*.²⁶ Tímto došlo ke zrušení writů a vytvoření jednotné soudní soustavy pro *Equity a Common law*. K těmto dvěma systémům se postupně přidává i *staute law* neboli zákonné právo.

Mezi hlavní rozdílnosti mezi Equitas a common law patří:²⁷

- nepotřebnost writu, postačovalo písemné podání (bill)
- možnost předvedení a následné uvěznění obžalovaného, pokud se odmítl dostavit k soudu
- u kancléřského soudu rozhodoval kancléř sám bez poroty

2.2.4 Legal writings

Výskyt právních knih v Anglii můžeme pozorovat od konce 12. století. Za autora z nejvýznamnějších právních knih je považován Ranulf de Glanville, jenž byl nejvyšším soudcem Anglie (*Chief Justiciar of England*). Dnes se ale spekuluje, že on autorem ve skutečnosti nebyl. Tato kniha nese název Traktát o právech a obyčejích království Anglie (*Tractatus de Legibus et Consuetudinibus Regni Angliae*).²⁸

---

²³ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*...., s. 167

²⁴ Tamtéž, s. 167

²⁵ CHROMÁ, Marta, DVOŘÁKOVÁ, Jana a DAVIDSON, Sean W. *New introduction to legal English: revised edition*...., s. 62

²⁶ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*...., s. 167

²⁷ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*...., s. 416

²⁸ KUKLÍK, Jan a SELTENREICH, Radim. *Dějiny angloamerického práva*...., s. 63

Jako další významný spis by autor rád uvedl právní knihu Henryho Bractona O právech a obyčejích Anglie.²⁹

2.3 Spojené státy americké

Spojené státy americké mají trochu rozdílnou úpravu, dalo by se říci i pozměněný systém jako takový. Tento trend nastupuje od prohlášení nezávislosti dne 4. července 1776. Spojené státy americké, dále jen USA, vycházejí ze svojí psané ústavy. Právní obyčej (custum) zde nejsou prameny práva oproti Velké Británii. Platí zde sice common law, ale nikoli to Britské. *Pokud tvrdíme, že v USA platí common law, máme tím na mysli, že byl převzat anglický systém a platí zde tzv. soudcovská tvorba práva.*³⁰ Je zde i další odlišující faktor. Je jím fakt, že Spojené státy americké jsou federací na rozdíl od Velké Británie. To znamená, že zde dochází k vytváření 2 úrovní. Jednak na státní úrovni a za druhé na federální. V průběhu let se řešila i otázka, zdali common law existuje pouze na státní úrovni nebo i na federální. Řešení nalezneme v rozhodnutí *Swift v. Tyson 41 U. S. 1 (Pet) z roku 1842.*³¹ Zde byla tato otázka zodpovězena kladně. S tím ale nesouhlasila řada lidí a tak teprve v případě z roku 1938 *Erie Railroad Company v. Tompkins 304 U. S. 64,*³² bylo uznáno common law jednotlivých států. Tato myšlenka je stále uznávanou, s tím že připouští i existenci federálního common law.

Dále je dle autorova názoru velice podstatné to, že precedent zde může odporovat zákonu. Nejvyšší soud (*Supreme Court of the United States*) nazývaný zkratkou *SCOTUS* může *odmítnout aplikaci zákona a označit ho za protiústavní*, čímž vznikne precedent použitelný při obdobné věci. Tato pravomoc byla dána díky případu *Marbury v. Madison.*³³

Na rozdíl od anglického systému zde není u nejvyšších soudů závaznost vlastními rozhodnutími, jako je tomu ve Velké Británii. Obecně se dá říci, že americká justice není tak konzervativní jako anglická a častěji se od předchozí judikatury odchyluje.

---

²⁹ Tamtéž, s. 63

³⁰ KNAPP, Viktor. *Teorie práva...*, s. 100

³¹ WWW: <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=US&vol=41&invol=1>

³² WWW: <http://supreme.justia.com/cases/federal/us/304/64/case.html>

³³ HALL, Kermit, *American Legal History: Cases and Materials*, Oxford University Press, 1996., s- 109- 113

2.4 Poroty

2.4.1 Historický vývoj porot

Porotní soudy jsou typické pro angloamerický systém, s původními kořeny v Anglii. Je ale zajímavé a ne moc známé, že právě institut porot *pochází od Franků*, které zde v Anglii zavedl Vilém Dobyvatel.³⁴ První náznaky porotců se objevily za vlády Karlovců. Vilém Dobyvatel tuto ranou formu porot (nejednalo se o náhodné občany z lidu) využíval ke kontrole činnosti státní správy. Toto fungovalo do 14. století.³⁵

S využíváním poroty, ale ne jak ji známe dnes, začal Jindřich II u královských soudů (*Royal Courts of Justice*) namísto tehdejších ordálových soudů. Zde předběhl Jindřich II. svoji dobu, jelikož dle něj *bůh nemohl automaticky odpovídat na jakékoliv lidské volání*.³⁶ Mohl u nich dle svého uvážení svolat porotu k rozhodování. Nejednalo se ale, jak je tomu dnes, o nestranné soudce z lidu, ale často o lidi, kteří o daném problému něco věděli, a ostatním ze zbylých 12 porotců, jež nevěděli o případu zhora nic, je zasvětili do podrobností a společně pak rozhodli. Až postupem času se případu znalí lidé stali svědky a porotci byli pouze nezainteresovaní lidé.³⁷

Právě poroty přinášely větší právní jistotu spravedlivého rozsudku, jelikož laický prvek porotců zaručoval, že nedojde k *překroucení práva*. Kdo tedy dokázal svůj případ subsumovat pod některý z writů, mohl využít tzv. *královské dobrodění*, jak byla tehdy nazvána možnost dostat svůj případ před porotu.³⁸

Byly zřízeny i porotní soudy (Court of Assize), před které se strany mohly dostat na základě writu. Porota zde posuzovala předložené důkazy a profesionální soudce rozhodl právní otázku na základě rozhodnutí poroty týkající se skutkové otázky. V roce 1357 byla zavedena nutnost jednohlasnosti při rozhodování poroty.³⁹

---

³⁴ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 1134 s. ISBN 978-80-7380-043-7., s. 396

³⁵ Tamtéž, s. 396

³⁶ Tamtéž, s. 401

³⁷ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny...*, s. 397

³⁸ Tamtéž, s. 397

³⁹ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny...*, s. 401

2.4.2 Typy porot

Grand Jury

V roce 1179 byla zavedena tzv. velká porota (*Grand Jury/ Grand Assize*), která se skládala až z 23 porotců. Tato velká porota rozhodovala o tom, zdali se věc dostane před soud či ne. Jednalo se vlastně o předběžné řízení, jestli bude případ později předložen soudu. Porota rozhodovala o tom, zdali byl spáchán protiprávní čin. Mohla vydat 2 rozhodnutí, a to buď pozitivní (*True bill*) či negativní (*No bill/ No indictment*).⁴⁰

K jejímu zrušení ve Velké Británii došlo až roku 1948.

Ve Spojených státech amerických musí být tato porota svolána vždy, pokud se trestný čin dotýká federální jurisdikce.⁴¹ (*No person shall be held to answer for a capital, or otherwise infamous crime, unless on a presentment or indictment of a Grand Jury...*).

Na státní úrovni USA není povinnost svolat velkou porotu. Tato otázka byla vyřešena v případě *Hurtado v. California*, 110 U. S. 516 (1884).⁴² Zde právě Josef Hurtado zavraždil milence svojí ženy J. A. Estuarda. Hurtado byl odsouzen malou porotou jako vinný a byl poté také odsouzen k trestu smrti. Ale před předáním případu malé porotě nedošlo k zasedání velké poroty státu Kalifornie, což bylo namítáno. Soudem zde ale bylo stanoveno, že není potřeba v těchto případech svolávat velkou porotu.

Petty Jury

Takzvaná malá porota nebo někdy označována jako obecná porota (*Common Jury*). Tato porota se skládala z počtu nanejvýše 12 porotců spolu s *cestujícím* soudcem. Tato porota rozhodovala o skutkových otázkách a o otázkách právních rozhodoval cestující soudce z povolání.⁴³ Na rozdíl od velké poroty byla tato tzv. malá porota ve všech zemích common law. Je zajímavé, že presumpce nevinny byla zavedena až v roce 1872, do té doby odepření výpovědi u hrdelních činů mělo za

---

⁴⁰ Tamtéž, s. 401-402

⁴¹ WWW: http://www.archives.gov/exhibits/charters/bill_of_rights_transcript.html a viz. příloha

⁴² WWW: <http://caselaw.lp.findlaw.com/cgi-bin/getcase.pl?court=us&vol=110&invol=516>

⁴³ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny...*, s. 402

následek právní fikci doznání se k danému činu. Až do roku 1772 byla možná tortura.

Porotní soudy byly v jednotlivých hrabstvích a zasedaly až čtyřikrát ročně (na základě zákonů z let 1272 a 1330). Sestavení poroty nebylo na soudci nýbrž na šerifovi, který k výběru porotců měl místní obyvatele.⁴⁴

Poroty civilního práva

Sem spadají poroty znovunabytí držby (Possessory assizes) a poroty shodné s názvy writů: *writ of mort d'Ancerstor (při smrti předka)*, *writ of novel dissesin* (o novém odnětí proti právně získané držby), *writ of utrum* (při sporech zdali pozemek byl církevním či světským) a *writ of darrein presenrment* (o konečném jmenování).⁴⁵

2.4.3 Metody sestavení poroty

Pro sestavení porot existuje mnoho metod. Nejvýznamnější metody jsou následující.

Jury Pool= venire

První metodou je sestavení seznamu porotců na základě náhodného losu z volebních seznamů nebo z registru vlastníků řidičských oprávnění.⁴⁶

Voir dire

Název pochází ze staré francouzštiny, která toto slovo převzala z latiny. V překladu to znamená *to co je pravda (that which is true)*. V překladu dochází často k špatné interpretaci dle nové francouzštiny, kde toto slovní spojení má jiný význam.

Jedná se o možnost dotazování se potencionálních porotců prostřednictvím otázek či písemnou formou. Jde o to zjistit, zdali někdo z porotců není zaujatý či

---

⁴⁴ BLACKSTONE, William. *Commentaries on the laws of England: in four books*. 16th ed. London: A. Strahan, 1825. 4 sv., Kniha 3, kapitola 23

⁴⁵ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny...*, s. 402-403

⁴⁶ WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Jury_selection

nemá osobní zájem na případu.⁴⁷

Peremptory challenge

Jedná se o možnost stran soudního sporu vyloučit předem určený počet porotců. Není nutné uvést důvod, proč s danou osobou nesouhlasí. Počet, kolik porotců lze vyloučit, není všude stejný a odlišuje se také v případech civilních a trestních.

Tento proces by šel označit jako možnost stran ovlivnit složení porotců a možnost pomoci si k jejich vytouženému verdiktu. Je to i možnost vyrovnat síly v porotě a umožnit její vyváženost a i nestrannost. Tento proces výběru má velice velkou váhu v celém procesu budoucím, jelikož zaujatá porota nejspíše bude zatvrzelá a nepřístupná k nezaujatému rozhodnutí věci.⁴⁸

Challenge for cause

V tomto případě je nutné své rozhodnutí o nesouhlasu s daným porotcem dostatečně odůvodnit. K vyškrtnutí nedochází automaticky, ale teprve po úvaze samotného soudce, kterého musí právě přesvědčit argumenty. Zpravidla jde o osobní předpojatost, zaujatost, předsudky a jiné argumenty.⁴⁹

---

⁴⁷ WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Voir_dire

⁴⁸ WWW: <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/peremptory+challenge>

⁴⁹ WWW: <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/challenge+for+cause>

3. Vznik a vývoj porotního soudnictví v českých zemích

3.1 Počátky porotního soudnictví

První zmínky o vzniku porotního soudnictví na našem území jsou v Pillersdorfově ústavě z roku 1848. Zde bylo proklamováno, že dojde ke vzniku porotních soudů pro tiskové delikty, pro které vešly v platnost od 18. května 1848. 1. června 1850 byl pak ustanoven prozatímní trestní řád, který byl publikován pod č. 25/1850 ř. z.. Teritoriálně měl platit všude tam, kde byl platný trestní zákon z roku 1803. Tento zákon dle francouzského vzoru vnesl do právního řádu zásadu obžalovací, namísto dosud používané zásady inkviziční, mělo se však jednat spíše o kosmetickou změnu a nemělo dojít k úplnému zrušení zásady inkviziční.⁵⁰ Dále tento zákon přinesl další změny v celkovém pojetí soudnictví jako například: volné hodnocení důkazů, ústní veřejné jednání, vytvoření provizorních státních zastupitelství a vznik porotních soudů.⁵¹ V účinnosti ale dlouho nezůstal, jelikož byl po necelých dvou letech zrušen kabinetním listem číslo 4/1852 z 31. prosince 1852, nazývaným Pravidla základní v příčině zákonodárství organického v korunních zemích císařství Rakouského.⁵² Poté došlo k přijetí nového trestního zákona, který se ovšem vracel zpět k zásadám trestního zákona z roku 1803. Vývoj ale nelze jen tak zastavit, a tak zde i tak některé prvky ze zákona č.25/1850 ř.z. zůstaly. Zachovalo se: státní zastupitelství; při závěrečném přelíčení byla ponechána v platnosti zásada ústního jednání spolu se zásadou veřejnosti.⁵³ Jinak se ale celý proces vrátil zpět k tajnému a písemnému řízení. K návratu k porotnímu soudnictví došlo pak až díky zákonu č.144/1867 ř.z., o moci soudcovské, jenž tvořil společně s dalšími zákony⁵⁴ prosincovou ústavu z roku 1867. Zákon č. 119/1873 ř.z., jímž se uvádí trestní řád, ze dne 23. května 1873 zavedl porotní soudy také pro politické delikty a těžké delikty.

---

⁵⁰ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské. Díl I.* V Praze: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887. s. 95

⁵¹ Tamtéž s. 95

⁵² BALÍK, Stanislav, K tradici porotního soudnictví v českých zemích. In: *Historický obzor I*, 1994, s. 13.

⁵³ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 96

⁵⁴ Další 4 zákony: č.141/1867 ř.z., o říšském zastupitelstvu, č.142/1867 ř.z., o všeobecných právech státních občanů, č.143/1867 ř.z., o říšském soudu, č.145/1867 ř.z., o moci vládní a výkonné.

3.1.1 Co bylo ale důvodem vzniku porotních soudů?

Asi nejlépe to vystihl právník *Jakub Malý*,⁵⁵ který k pojmu porota do Riegrova naučného slovníku napsal: „Podle spravedlnosti souzen ve vlastní při protože ve státu opravdu svobodném nemůže žádný politický provinilec souzen býti od orgánů státních anebo lidí od vlády závislých. V takových případech jest soud porotní silnou hradbou svobody proti všelijakým útokům moci, která by ji omezovati chtěla. Spolu pak jsou výroky jeho neomylné projevy obecného myšlení, kterých potřebí vládě sobě všímati, neboť jsou důležitým příspěvkem k seznámení potřeb a tužeb národa a vůbec duch časového, jemuž každá vláda slušně hověti musí, aby ji nepředstihl na její škodu. Jako na sněmích moc zákonodárnou, tak vykonává národ ústavem poroty moc soudní sám; a je-li svobodný tisk theoretickou kontrolou moci výkonné čili státní správy, může porota vším právem vázána býti její praktickou kontrolou.“⁵⁶

3.2 Řízení před porotou

O tom, jak vypadalo řízení před porotou, si lze učinit představu ze zákona č. 119/1873 ř.z.

Porotní soudy zasedaly v první instanci v sídlech sborových soudů (§ 297 ř.tr.). Věcná příslušnost je uvedena v článku VI řádu trestního. Jedná se o taxativní výčet, který obsahuje hlavně: zločiny a přečiny těžké a politické, skutkové podstaty, které náleží do tiskového práva.⁵⁷ Jak je vidět, porotní soudy tedy mohly rozhodovat v případech vlastizrady, pozdvižení a vzbouření, rušení veřejného pokoje, v případech veřejného násilí, únosů, falšování mince (penězokazectví), zprznění, násilného smilstva, krádeže, souboje či těžké poškození na těle.

Porotní soudy se scházely každé tři měsíce, ale prezident sborového soudu druhé instance mohl nařídít dobu dvou měsíců, popřípadě, pokud to bylo zapotřebí, mohlo se konat mimořádné zasedání, a to sešlo-li by se mnoho žalob nebo byly-li by tyto žaloby důležité (§ 297 ř.tr).

Mohl se ale porotcem stát každý člověk nebo zde byly nějaké požadavky?

---

⁵⁵ Srov. BALÍK, Stanislav, K tradici porotního soudnictví v českých zemích..., s. 13.

⁵⁶ MALÝ, Jakub, Porota. In: Riegrův slovník naučný VI. Praha 1868, s. 693.

⁵⁷ Zákon č. 121/1873.

Porotcem se nemohl státi každý, nýbrž ze začátku musel splňovat dle ustanovení § 1 zákona o vzdělávání soudců (č.121/1873) tyto podmínky.⁵⁸

- být mužského pohlaví,
- dosáhnout věku 30 let,
- být gramotný - umět tedy číst a psát,
- mít trvalé bydliště na území říše,
- mít v dané obci trvalý pobyt po dobu 1 roku,
- být buď plátcem daně, nebo mohla být tato podmínka odpouštěna, pokud porotce měl dostatečné vzdělání či vykonával-li vybrané povolání (advokáti, notáři, profesori, učitel na vysoké nebo střední škole, dosáhnutí doktorského vzdělání na domácí univerzitě).

Ustanovení § 2 uvádělo podmínky, za nichž byl člověk nezpůsobilý. Nezpůsobilými tedy byli:

- 1) ti kdož pro tělesnou či psychickou vadu nejsou schopni se státi porotcem,
- 2) ti kdo byli omezeni na právní způsobilosti k právům a povinnostem,
- 3) osoby vyšetřované, obžalované v trestním řízení nebo osoby vykonávající již trest, které byly dle zákona zbaveny volitelnosti do obecního zastupitelstva.

V ustanovení § 3 bylo negativně vymezeno, kdo nebude povolán, aby se stal porotcem z důvodu inkompatibility.⁵⁹ K těmto osobám patřili:

- 1) státní úředníci vyjma profesorů a učitelů,
- 2) vojáci z povolání,
- 3) církevní hodnostáři státem uznaných církví,
- 4) zaměstnanci pošt, železnic, telegrafu a parních lodí.

---

⁵⁸ Srov. STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 184.

⁵⁹ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 184.

Nakonec pak v ustanovení § 4 byly uvedeny důvody pro osvobození od této povinnosti. Jsou zde uvedeny:

- 1) dosažení věku 60 let,
- 2) členství v zemském sněmu,
- 3) branci po dobu vojenské služby,
- 4) osoby v císařské službě dvorské, lékaři, profesoři, lékárníci a ranhojiči pokud starosta potvrdil jejich nutnost a potřebnost v onom čase
- 5) ti, kteří v kalendářním roce již v porotě hlavní či náhradní byli

Judikatura reagovala i na možnost, že se mezi porotce dostal nezpůsobilý člověk. Možnost dodatečně ověřovat způsobilost byla odmítnuta, jelikož by to vedlo k neplatnosti celého řízení. Co se ale stalo, pokud se nezpůsobilým stal až v průběhu řízení nebo se nedopatřením či chybou takový člověk dostal do poroty? Právě toto bylo jedním z důvodů zmatečnosti.⁶⁰

Každý soud se skládal ze soudu (3 členný soudní sbor, v čele s předsedou) a 12 členů poroty, označované jako lavice porotnická (§ 300 ř.tr.). Následně dle § 301 jsou jmenováni i náhradníci pro případ potřeby. Co se týče poroty, bylo nutné povolat 36 porotců a 9 náhradníků ze seznamu porotců. Z nich se vybralo 12, kteří se účastnili procesu (§302 ř.tr.). Tento zákon však nijak dále nespécifikoval seznam porotců, ale odkazoval na zvláštní zákon. Byl jím zákon ze dne 9. března 1869 č. 33/1850 ř. z. a řád trestní z roku 1850. Seznam se skládal ze seznamu hlavního a doplňovacího (Haupt- und Ergänzungsliste).⁶¹ Do seznamu hlavního přišli podle § 9 ti, kteří byli dle názoru komise nejschopnější a do seznamu doplňovacího ti, co bydlí na území soudu nebo v jeho blízkosti. Následně dle § 303 museli být 3 dny před zahájením přelíčení pod sankcí neplatnosti oznámeni porotci (jak hlavní tak i náhradní) obžalovanému. Pokud se poté dle § 305 dostavilo pouze 29 porotců a méně, byl jejich počet doplněn o porotce vedlejší, a to losem. Když bylo přítomno minimálně 30 porotců, tak se předseda dle § 306 zeptal stran, zda s porotci souhlasí nebo zda k nim mají námítky. A to z důvodů, že porotce byl buď v příbuzenském poměru s jednou ze stran (zde byl

---

⁶⁰ Srov. Nález kasačního soudu ze dne 24. září 1874 (číslo sbírky 25), Nález kasačního soudu ze dne 21. ledna 1881 (číslo sbírky 316), Nález kasačního soudu z 31. března 1882 (číslo sbírky 440)

⁶¹ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 187.

odkaz § 67 z. tr. , který určoval podmínky pro soudce, který se měl použít obdobně); porotce mohl mít prospěch či škodu díky výsledku přelíčení; nebo pokud byl účastníkem přelíčení nebo zvláštním subjektem nebo osobou zúčastněnou. Následně docházelo k sestavení poroty. K porotcům se pak dle §§ 308 a 309 vyjádřili jak žalobce tak žalovaný. Při počtu 12 porotců mohl žalovaný odmítnout polovinu, při sudém počtu porotců pak o 1 více než žalobce. Ke každému porotci se nejdříve vyjadřovala obžaloba. Proces výběru byl následovný. Jména porotců byla dána do osudí, z něhož je předsedající po jednom losoval. Strany se mohly vyjádřit ke každému jménu a popřípadě ho zamítnout. Los probíhal do té doby, než byla vybrána celá porota. Zbytek jmen se nechával v osudí. § 310 následně upravoval možnost předsedajícího dle uvážení rozhodnout o navýšení porotců o jednoho či dva, pokud se předpokládalo déle trvající přelíčení a někdo z poroty by se pro nějaký důvod nemohl dostavit. Toto dle mého názoru mělo předejít i situaci, kdy by při déle trvajícím procesu došlo třeba ke smrti jednoho z porotců. Předešlo by se tak opakování již proběhlé části procesu. Tito dva náhradní porotci museli být přítomni během celého přelíčení.

Po uzavření lavice porotců mohlo dojít k zahájení přelíčení. Podle § 311 se použila ustanovení kapitoly XVIII, tedy kapitoly trestního řádu soudního o hlavním přelíčení před sborovými soudy první stolice a o opravných prostředcích. Následný postup byl následující. Porotci seděli na lavici v pořadí, v jakém byli vylosováni, a zapisovatel přednesl danou věc. Předsedající se obžalovaného zeptal na celé jméno, věk, místo narození, náboženství, stav, zaměstnání, bydliště (§ 240 ř.tr.)

Po tomto pokračovalo něco, co mnoho z nás zná spíše z amerických filmů a někteří mají možná představu, že něco podobného říká i svědek při přelíčení i dnes. V tomto bodě totiž došlo na přísahu, kterou museli dle § 313 odříkat porotci: *„Budete přísahati a slíbíte před Bohem, že chcete všechny důkazy, kteréž uvedeny budou proti obžalovanému i k jeho prospěchu, se vši svědomitou pozorností zkouseti, že nechcete ničeho, co obžalovanému může býti ku prospěchu neb na škodu, bez uvážení nechávati, že chcete zákon, jemuž máte platnost zjednati, věrně zachovávat, že nechcete o věci, k níž přelíčení se vztahuje, prvé než učiníte výrok, s nikým, leč se svými spoluprotci mluvit, hlasu přízně neb nepřízně, bázně neb radosti z cizí škody žádného sluchu nedávati, nýbrž že chcete nestranně a setrvale, jak se poctivého a svobodného muže sluší, jedině dle důkazů obžalovaného ku prospěchu i proti němu uvedených a dle svého na nich zakládajícího přesvědčení tak rozhodnouti, jak z toho před Bohem a svým svědomím můžete odpovídati”* a poté každý porotce na vyzvání předsedy odpověděl: *“Přisahám, tak mě pomáhej Bůh!”* Dle tohoto ustanovení nemělo na přísahu vliv vyznání. Pro ty, kterým to jejich víra ale zakazovala, byla zde

modifikace rukou dáním závazek, neboli podáním ruky. Následně ale došlo za první republiky ke změně díky zákonu č. 223/1922 Sb. Ten se počítal i se skupinou nevěřících občanů, kteří v přísaze nepoužili frázi “*Před Bohem*” ale nýbrž pouze “*Přísahám*”.

Po přísaze začalo samotné dokazování. § 315 ř.tr. dával dokonce možnost porotcům navrhnout provedení důkazů a klást otázky. Jednalo se ale pouze o návrh a soud to bral pouze v potaz. Dle § 240 ř.tr. po vykonání přísahy porotců byli svědkové odvedeni do speciální místnosti, aby nemohli být ovlivněni a nemohli změnit svojí výpověď. Zakázáno bylo i mluvit o věci mezi sebou. Výjimku tvořili znalci, kteří mohli být přítomni výslechu svědků, pokud je k tomu předsedající soudce vyzval.

Poté následovalo přečtení obžaloby (§ 240 ř.tr.). Následně měl možnost se k obžalobě vyjádřit obžalovaný. Ten pokud nesouhlasil s obžalobou a cítil se neviný, měl možnost podat vlastní verzi událostí, k nimž došlo. Pokud se rozcházel s předchozí výpovědí, byl dotázán, proč tomu tak bylo. Pokud nechtěl na danou věc odpovědět, mohl být přečten zápis s předchozí výpovědí. Během dotazování se nesměl obžalovaný radit se svým obhájcem, jak na danou otázku odpovědět (§ 245 ř.tr.), jinak s ním mohl komunikovat.

I v tehdejší době zákon umožňoval volnou dispozici s řízením. Kdykoliv během řízení mohlo dojít k upuštění od přelíčení, pokud s tím souhlasila i druhá strana.

Po ukončení dokazování předseda spolu se soudem připravil pro porotce otázku. Otázku musel podepsat předseda a následně byly přečteny žalobci (žalobníkovi) i obhájci a to pod sankcí neplatnosti. Pokud si to strany vyžádaly, mohlo to být nahrazeno písemným předložením. Poté ve smyslu § 316 ř.tr. mohlo dojít i ke změně otázek účastníky po souhlasu soudního sboru. Pokud došlo ke změně otázek, bylo nutné opakovat předcházející část procesu přečtení otázek. U otázek ale nastával problém, jelikož při špatně položených otázkách často docházelo k podání opravného prostředku kvůli zmatečnosti řízení. Tuto problematiku řešila jak tehdejší judikatura,⁶² tak i odborné časopisy, například časopis Právník.⁶³ Otázky se rozlišovaly na hlavní, dodatkové a eventuální. Ve smyslu § 323 ř.tr měly být

---

⁶² Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ve věcech trestních. Generální rejstříky k ročníkům I-X (1919-1928). Praha 1929, s. 346-350

⁶³ ZUCKER, A., O otázkách k porotcům. In: Právník (1869, 8), 1869, s. 493-497.

koncipovány tak, aby na ně šlo prostě odpovědět pouze slovy ano nebo ne. Primární byla samozřejmě hlavní otázka, která vedla k tomu, zda je obžalovaný vinen, tedy zda se dopustil trestného činu. Zde mělo dojít k hodnocení všech znaků trestného činu, důkazů a trestní odpovědnosti. Dodatkové otázky byly položeny v případě pozitivní odpovědi na otázku hlavní. A nakonec otázky eventuální nastoupily v případě negativní odpovědi na jiné otázky.

Ke kladení otázek porotcům nedošlo, pokud měl být obžalovaný zproštěn obžaloby, došlo k promlčení trestného činu nebo pro daný skutek nešlo zahájit trestní stíhání (§ 317 ř.tr.).

Poté, co došlo k přečtení otázek, již nebyla možnost vzít žalobu zpět a následně přišel na řadu přednes řečí. Kdo začne, kdo bude následovat a kdo vystoupí poslední, bylo stanoveno zákonem. Pořadí bylo následující. Jako první měl řeč žalobce a poškozený a po nich obžalovaný a jeho obhájce. Dá se předpokládat, že se i zde jedná o tak zvané favor defensionis. Jedná se o to, aby se obžalovaný mohl i ve své řeči vyjádřit k řeči protistrany. V otázkách se nikdy neřešila otázka trestní sazby. O tomto porota nerozhodovala. Její kompetence byla pouze rozhodnout o vině či nevině obžalovaného. Nikoliv o trestní sazbě. To ale občas přinášelo i svoje problémy. Porotci si občas protizákonně atrahovali tuto kompetenci v tom smyslu, že pokud se jim zdála sazba, která by mohla být obžalovanému udělena, vysoká nebo dle jejich názoru nepřiměřená, raději obžalovaného prohlásili za nevinného. Po skončení dokazování předsedající soudce prohlásil přelíčení za skončené a ve stručnosti shrnul všechny jeho podstatné náležitosti. Zmínil ve zkratce důkazy hovořící ve prospěch obžalovaného i v neprospěch obžalovaného. Při shrnutí důkazů ovšem nesměl vyjádřit svůj názor k případu či důkazům jako takovým. Poté vyložil porotcům znaky trestného činu dle zákona a provedl i interpretaci jednotlivých paragrafů, aby porotci pochopili smysl a účel zákona. Dále jim připomenul jejich povinnosti jako porotců a nařízení o způsobu jejich porady a hlasování. Tento monolog předsedajícího nesměl být rušen. Strany mohly pouze požádat, aby poučení porotců bylo zaznamenáno do protokolu. Následně předsedající dal porotcům sepsané otázky, oni opustili soudní síň a odebrali se do poradní síně i se spisem. Obžalovaného následně také odvedli ze zasedací síně (§ 325 ř.tr.)

Když se porotci dostali do poradní síně, zvolili si ze svého středu vrchního porotce, za pomoci hlasování, a to prostou většinou. Vrchní porotce přečetl následující poučení, než začala porada: *„Zákon nežádá na porotcích, aby vydávali počet z příčin svého přesvědčení; neustanovuje jim žádných určitých pravidel, dle kterých by posuzovali se mělo, jestli některý důkaz úplný a dostatečný. Zákon vybízí*

je toliko, aby bedlivě a svědomitě zkoušeli všechny průvody ku prospěchu obžalovaného i proti němu uvedené, a potom se tázali sami sebe, jaký účinek na ně měli důkazy v hlavním přelíčení proti obžalovanému přivedené, též důvody, jimiž se hájil.” (§ 326 ř.tr.).

Co se týče otázky, jestli je obžalovaný nevinný či vinný, museli porotci rozhodnout pouze dle vlastního přesvědčení. Při poradě se měli zabývat pouze otázkami, které jim byly předloženy. Bylo pouze na soudcích a ne na porotcích, aby určovali trest či trestní sazbu. Porotci měli rozhodnout o vině či nevině obžalovaného a nikoliv přemítat, zda výše trestní sazby, která byla určena literou zákona, se jim zdála odpovídající. Tato poučení stejně tak §§ 327 - 300 měla být v porotní místnosti vyvěšena.

Během porady nesměli porotci opustit poradní místnost. Byl zakázán vstup dalším osobám do poradní síně, pokud ovšem osoba neměla písemný souhlas předsedajícího soudce. Ale ani takováto osoba s písemným povolením pak nesměla komunikovat s žádným z porotců. Sankce za porušení této povinnosti byla pro porotce pokuta od 10 do 100 zlatých a pro ostatní osoby hrozba vazby až na 24 hodin.

Pokud došlo k nějakým nejasnostem, mohl vrchní porotce požádat předsedajícího soudce, aby za dozoru zapisovatele, žalobce a obhájce k nim přišel. O změně otázek musel hlasovat senát a předsedající soudce o tom informoval a poučil porotu.

U rozhodování porotců o vině či nevině nesměl být nikdo přítomen, jinak to mělo za následek neplatnost takového rozhodnutí (§ 327 ř.tr.).

Po skončení porady následovalo hlasování o jednotlivých otázkách. Každý porotce hlasoval samostatně s tím, že vrchní porotce hlasoval jako poslední. Každý hlasoval slovy “Ano” či “Ne”.⁶⁴ Bylo možné odpovědět jen na část otázky nebo dát dovětek ke kladné odpovědi. To znamenalo, že bylo možné odpovědět kladně, ale s určitými věcmi v otázce nesouhlasit.

K otázce viny, stejně tak k přitěžujícím okolnostem bylo potřeba alespoň dvou třetinové většiny hlasů. Ke zbývajícím otázkám stačila prostá většina hlasů.⁶⁵ Zde

---

⁶⁴ ADAMOVIČ, Karolína et al. *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*. Vyd. 1. Praha: LexisNexis CZ, 2005. 231 s. ISBN 80-86920-07-0, s. 122.

⁶⁵ Tamtéž, s. 123.

byl rozdíl od angloamerického systému, kde byla potřeba jednomyslného rozhodnutí poroty v otázce viny. K jiným otázkám stačila pouze prostá většina. Pokud došlo k rovnosti hlasů, platila zásada *in dubio pro reo*, to znamenalo, že bylo vybráno příznivější rozhodnutí a mínění pro obžalovaného. Šlo se také hlasování neúčastnit. Hlasy nehlasujících porotců se pak přičetly k mírnějšímu názoru. O hlasování se sepsal protokol, který podepsal hlavní porotce (§ 329 ř.tr.).

Po hlasování a zapsání výsledku hlasování se porotci vrátili zpět do soudní síně na své místo. Přesedající soudce potom vyzval hlavního porotce, aby vyslovil výsledek hlasování. Ten svoji řeč musel začít dle § 330 slovy: „*Porotci odpověděli dle přísahy a svědomí k otázkám jim daným takto:*” a poté sdělil výsledek porady. Vždy přečetl položenou otázku a na ní odpověď. Pokaždě se zdál výrok nejasný či neúplný, mohl soudní sbor porotcům vrátit otázky zpět k nové poradě. Mohlo také dojít k tomu, že pokud se soudní sbor jednomyslně shodl, že se porota zmýlila v hlavní věci při označení obžalovaného vinným, mohla případ odložit do dalšího zasedání porotního soudu. Při novém přelíčení ale musela zasedat jiná porota a nikdo ze soudců původních nesměl být předsedou soudního sboru (§ 332 ř.tr.). I zde je vidět, že byla snaha dodržet účel, pro nějž byly porotní soudy vytvořeny, a to pro lepší postavení obžalovaného. Tato možnost soudu chyběla, pokud byl obžalovaný zproštěn obžaloby.

Po sdělení výsledku porady byl předveden obžalovaný, kterému zapisující přečetl výrok porotců. Pokud zněl výrok “nevinný”, byl vynesena rozsudek okamžitě. Pokud ne, nastupovala ještě další fáze řízení o uložení trestu. Před tím než soud vynesl své rozhodnutí, vystoupil podle § 335 žalobce, po něm soukromý účastník a nakonec obžalovaný a jeho obhájce. Jejich řeči se neměly vyjadřovat k rozhodnutí poroty, nýbrž pouze k otázce výměry trestu.

Po vyslechnutí stran se porotní soud odebral do poradní síně na poradě. Zde následovalo hlasování (§ 19 a následující). K rozhodnutí bylo nutná absolutní většina hlasů. Hlasovali mladší před staršími (myšleno služebně starší) a předsedající soudce jako poslední. Došlo-li k rovnosti hlasů, pak nastupovala zásada *in dubio pro reo*, tedy že byla vybrána varianta pro obžalovaného příznivější. Pokud i toto bylo nejasné, došlo o tomto k hlasování. Při patové situaci i zde pak následně rozhodl předsedající soudce. Nešel-li skutek subsumovat pod žádný trestný čin, musel obžalovaného porotní soud zprostit obvinění. Ve smyslu § 338 musel soudní sbor přihlížet při výměře trestu jak polehčujícím okolnostem, tak i k přitěžujícím. Při trestní sazbě v rozhraní 10-20 let odnětí svobody šlo trest díky polehčujícím okolnostem snížit. Nesmí být ale nižší než hranice 3 let. U odnětí svobody v délce 5-

10 let, nesměl jít níže než na jeden rok odnětí svobody. Při udělení trestu smrti více osobám se v rozsudku určilo i pořadí vykonání trestu smrti (§ 339 ř.tr.).

Následovalo veřejné vynesení rozsudku. Předsedající při vyhlášení uvedl okolnosti, které vedly k výměře trestu, a poučil obžalovaného o opravných prostředcích. Byl-li vynesen trest smrti, muselo dojít k poradě se státním zástupcem, jestli by nebylo vhodné udělit milost a popřípadě, který trest by měl přijít v potaz místo trestu smrti. Protokol i se spisem se odeslal v každém případě k soudu vyšší instance (soudu zrušovacímu) a ten vše postoupil po právní moci ministru práv.

3.3 Opravné prostředky

Tehdejší právní řád připouštěl 2 opravné prostředky řádné a to buď stížnost zmatečnou a odvolání (§ 343 ř.tr.)

3.3.1 Stížnost zmateční

Pro podání stížnosti zmatečné byly uvedeny taxativní důvody. Důvody pro podání stížnosti byly:

- 1) nesprávné obsazení soudu či lavice porotců,
- 2) obžalovaný neměl během hlavního přelíčení obhájce,
- 3) byl použit nezákonný důkaz či postup, porušení právní povinnosti soudu,
- 4) špatná interpretace zákona či pravidla řízení, špatná formulace hlavní či vedlejší otázky,
- 5) nesprávné poučení porotců,
- 6) odpověď porotců byla nejasná anebo si sama odporuje,
- 7) analogie k tíži obžalovaného,
- 8) výměra trestu byla nezákonná.

Stížnost mohla být podána do 3 dnů a to buď od vyhlášení rozsudku, nebo do 3 dnů od jeho doručení, pokud obžalovaný nebyl přítomen jeho vyhlášení. Její podání mělo odkládací účinek (§ 284 ř.tr.).

3.3.2 Odvolání

Odvolání bylo přípustné v části výroku o trestu a z výroku týkající se pohledání z práva soukromého (§ 283 ř.tr.).

3.4 Obnova řízení

V této části se autor věnuje obnovení trestního řízení podle tehdy platných zákonů. Tehdejší platná úprava umožňovala obnovení řízení u přelíčení již zastaveného, odmítnuté žaloby, či pokud od ní bylo upuštěno na návrh státního zástupce nebo žalobce, pokud nedošlo k jeho promlčení a byla zjištěna nova, která vedla k usvědčení obžalovaného. Žalobce nemohl návrh podat, pokud vzal žalobu prve zpět. O obnově řízení rozhodoval soud druhé instance, ale žádost se podávala soudu první instance (§ 353 ř.tr.).

O obnovu řízení mohl žádat odsouzený i po vykonání trestu, pokud splnil následující podmínky dle § 353 ř.tr.:

- byl odsouzen na základě křivého svědectví, zfalšovaného důkazu či na základě podplácení
- uvedl nova, která buď sama anebo v návaznosti na staré důkazy mohla vést k zproštění obžaloby či překvalifikaci trestného činu na mírnější
- pokud bylo pro jeden skutek odsouzeno více pachatelů a bylo zřejmé, že alespoň jeden pachatel byl nevinný

Tento návrh ve prospěch byly oprávněny podat stejné osoby jako v případě zmatečné stížnosti. Pokaždě se státní zástupce dozvěděl nové informace, jež byly ku prospěchu obžalovaného a mohly vést k podání žádosti na obnovu řízení, byl povinen toto oznámit obžalovanému nebo tomu, kdo byl oprávněn tuto žalobu podat (§ 354 ř.tr.). Je zajímavé, že zde byla pouze povinnost oznámit a ne jednat.

Státní zástupce nebo poškozený mohl navrhnout obnovu řízení na nepromlčený trestní čin, ze kterého byl obžalovaný zproštěn, a to ze dvou důvodů. Za prvé, pokud došlo ke křivému svědectví a falšování důkazů. Za druhé, pokud se obžalovaný později ke svému činu doznal nebo byla objevena nova (§ 355 ř.tr.).

Navíc měl státní zástupce možnost podat návrh na obnovu řízení, ještě pokud skutečně spáchaný zločin, za nějž šlo uložit trest smrti či doživotí, mohl být dle rozsudku uložen pouze trest dočasného vězení. Za druhé, měl být uložen trest ve výši minimálně 10 let, ale byl uložen v maximální výši 5 let. Za třetí, že spáchaný čin byl zločin, i když obžalovaný byl souzen a odsouzen pro přečin nebo trestný čin, který je v pravomoci okresního soudu (§ 356 ř.tr.).

To zdali dojde k obnově řízení, rozhodoval sborový soud I. instance. Vyšetřující soudce prověřil všechny skutečnosti a vyslechl strany (státního zástupce, poškozeného a v některých případech i obžalovaného=odsouzeného). Poté v neveřejném zasedání ve čtyřčlenném senátu rozhodl. Proti rozhodnutí šlo podat stížnost ke sborovému soudu II. instance ve lhůtě 3 dnů. Pokud rozhodl až soud II. instance, mohl případ delegovat jinému soudu. (§ 357 ř.tr.).

Co se týče účinků obnovy řízení, docházelo ke zrušení původního rozsudku.

3.5 Reformy

3.5.1 Důvody reformy

Již v průběhu několika let od zavedení tohoto institutu sama společnost žádala o reformu institutu porotního soudnictví. Jednalo se o *úpravu tvorby seznamu porotců*⁶⁶, jež byla označena za již zastaralou. Jednalo se hlavně o problém výběru vhodných kandidátů a *přístup i nemajetných vrstev k úřadu*⁶⁷ (viz. majetkový cenzus dle § 1 zákona č.121/1873) v roce 1897. *Nastal totiž problém třídní, pokud došlo k souzení jedné třídy druhou, docházelo k nespravedlivým výrokům.*⁶⁸ K této problematice se vyjádřil poté profesor Bernatzik. Ten okomentoval vytváření seznamu porotců. *On byl přesvědčen, že je to dobou, ve které došlo k jeho vzniku, kdy majetkový cenzus měl být zárukou vzdělanosti, vědění a rozumu.*⁶⁹

Následně se také začala objevovat myšlenka zúžení kompetence ve věcech tiskových spadající do práva soukromého, kde by soukromé urážky na cti a jiné obdobné přečiny i zločiny nespádali do pravomoci porotních soudů, nýbrž soudcům profesionálním.⁷⁰ Došlo totiž k zostření trestů oproti trestnímu zákoníku z roku 1803 z původního 1 měsíce do 6 měsíců na 6 měsíců až rok (dle §§ 487-492). *Následné zavedení porot mělo za následek menší ochranu subjektivních práv jednotlivce,*⁷¹ *jak tomu dokládá údaj z let 1882 až 1896, kdy bylo pro tyto delikty obviněno 793 lidí. Z nich 219 bylo odsouzeno (tedy 27,7%) a 570 (71,8%) bylo obžaloby zproštěno. Na jednotlivé roky tedy průměrně přišlo 52 žalob. Z těchto 52 případů v pouhých 14 z*

---

⁶⁶ KOERNER, Eduard. Obmezení působnosti či reforma porot?. Praha: Právn. rozhledy, [1904]. 32 s. Kniha. Právnických rozhledů; 1, s. 10

⁶⁷ KOERNER, Eduard. Obmezení působnosti či reforma porot?... , s. 10

⁶⁸ Tamtéž, s. 11

⁶⁹ Tamtéž, s. 15

⁷⁰ Tamtéž, s. 13

⁷¹ Tamtéž, s. 13

*nich došlo k odsouzení a ve zbylých 38 byl verdikt porotních soudů zprošťující.*⁷² Z tohoto důvodu obsahoval zmiňovaný návrh zákona změnu ve smyslu stejného posuzování bez ohledu na způsob jeho spáchání. Objevily se ale i hlasy proti, které neuznávaly toto, dle nich, chabé tvrzení a že není hned nutné sahat ke změně zákona, pouze správné využívání tehdejších platných právních norem. Dále poukázaly na to, že mnoho sporů končí narovnáním.⁷³ Jako hlas pro zachování byl i Gnetzeův spis, na který v listopadu 1902 během ankety ohledně změny tiskového zákona, upozornil Dr. Julius Ofner. Zde byla myšlenka, že právě laický prvek si byl schopen udělat představu závažnosti tiskových deliktů na občany.⁷⁴

3.5.2 Vyjádření advokátních komor k reformě

K problematice reformy se vyjádřila Pražská i Vídeňská advokátní komora. Pražská komora se svojí většinou ve svém memorandu z 24. března 1903 přiklonila k vládnímu návrhu, přičemž minorita byla proti jakémukoliv omezení porotního soudnictví. Návrhy ale došly rozšíření oproti vládnímu návrhu. Komora navrhovala, aby do kompetence porot spadaly pouze *soukromé trestní žaloby a urážky na cti proti veřejnému funkcionáři s ohledem na vedení úřadu*. Dále souhlasila komora se snížením právní kvalifikace tiskových deliktů z trestních činů na přestupky, ale i nadále trvala na jejich projednávání porotními soudy.⁷⁵

3.5.3 Pohled politických stran k reformě

Politické strany, jak je tomu zvykem v průběhu historie, se ani zde na této otázce překvapivě neshodly. Bylo by asi spíše zarážející, kdyby došlo k politické shodě, především u takto rozporuplného tématu. Lze v krátkosti říci, že *na stranu porotního zřízení se postavily spíše strany radikálnější, a to strany hlásající třídní boj.*⁷⁶ Například strany sociálně demokratické vyjádřily podporu porotám, ale v otázkách omezení působnosti ve věcech tiskových nedošly shodných názorů.

---

⁷² Tamtéž, s. 13

⁷³ Tamtéž, s. 14

⁷⁴ Tamtéž, s. 15

⁷⁵ Tamtéž, s. 15-16

⁷⁶ Tamtéž, s. 17

3.5.4 Pohled občanů na reformu

Jako hlavní myšlenka a důvod omezení působnosti porot z úst politiků byla právě ochrana občanů. Je ale zajímavé, že dle jejich mínění (občanů samotných), nebylo v porotním soudnictví viděno tolik špatného. Ba naopak. Dalo by se říci, že proti porotám vystupovali spíše politici, než občané samotní, jelikož tento institut vznikl k jejich obraně a zvláště konzervativním stranám a náturám se nezamlouvala myšlenka kontroly ze strany občanů.⁷⁷ Na stranu občanů se připojil i *profesor Ottona Friedmann, kde ve svém proslovu přirovnal porotní soudnictví k ochranné hrázi před politickým stíháním a konstatoval, že společnost nedošla takové změny, aby bylo možno bez obav omezit působnost poroty či její zrušení právě pro tyto delikty tiskové. V úvahu by to prý přišlo jenom, pokud by došlo k větší nezávislosti soudců státních.*⁷⁸

3.5.5 Novelizace zákona o porotách zákonem č. 232/1946 Sb.

Ještě ale než došlo k zrušení porot jako takových, došlo v prosinci 1946 k vydání zákona číslo 232/1946 o porotních soudech. Zde došlo, můžeme říci, k novelizaci trestní řádu z dob monarchie.

Došlo zde k úpravě příslušnosti. Dle § 1 zmíněného zákona do příslušnosti porotních soudů spadaly zločiny a přečiny, které se vztahovaly na veřejný život a na zločiny s odnětím svobody delším pěti let či trest smrti.

Došlo také ke změně vytváření seznamu porotců. Dle §8 docházelo k vytvoření jednoho seznamu vždy v říjnu. Do seznamu byli komisi pro seznamy porotců zapsáni všichni, kdo v dané obci bydleli a splnili požadavky na porotce. K jejich jménu se připsal věk, bydliště a povolání. Tento seznam byl označován jako *prvotní*. Ve smyslu § 14 byl pak sestaven i *seznam roční*. Ten sestavovala komise sborového soud první instance. Tato komise byla sestavena přednosty sborového soudu, státního zástupce, zástupce advokátní komory a 4 členů zvolených národním výborem (dle §13/2). Tato komise pak ze seznamu prvotního vybrala občany a rozdělila je do 2 seznamů, hlavního seznamu a doplňovacího.

Tento zákon ve svém § 23 upravoval i náhradu nákladů a ušlého zisku samotných porotců. Neupravoval ale tuto problematiku nijak přesněji, odkazoval dále na vládní nařízení.

---

⁷⁷ Tamtéž, s. 19

⁷⁸ Tamtéž, s. 20-21

Došlo také k modifikaci porotního slibu. Slib upravoval § 39/1, který zněl takto: *“ Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu při svém rozhodování řídit jen zákonem, že budu hlasovati podle svého nejlepšího svědomí a přesvědčení, že se nebudu před svým výrokiem domlouvati o projednání věci s nikým jiným než se svými spoluporotci, že se nedám svěsti přízní ani nepřízní, strachem ani škodolibostí a že zachovám přísnou mlčenlivost o obsahu porady a hlasování soudu”* Dle odstavce druhého k slibu podáním ruky předsedovi řekli: *“ Tak slibuji. ”* Je zde vidět odklon od nábožensky formulované otázky.

Co se týkalo hlasování o vině, dle § 54 zůstala i zde potřeba $\frac{2}{3}$ většiny hlasů, o jiných otázkách postačovala prostá většina.

3.6 Vývoj po roce 1945 a následný konec porotního soudnictví

Porotní soudnictví vzniklo v dobách monarchie. Udrželo se i v době První republiky. Svoji éru působnosti v českých zemích končí s nástupem komunistického režimu.

První omezení pravomoci porotních soudů bylo dekretem č. 16/1945 Sb. o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, vydaný 19. června 1945. Je označován jako velký retribuční dekret. Zde bylo dle § 22/1 řečeno, že *mimořádný lidový soud vykonává svou pravomoc v pětičlenných senátech, složených z předsedy, jímž musí býti soudce z povolání (občanský nebo vojenský soudce), a ze čtyř soudců z lidu.*

Následovala reforma zákonem č. 232/1946 Sb.

Za dob totality se nehodila režimu věc jako možnost lidí podílet se na justici přímo, především na věcech, jako byly delikty tiskové či trestné činy s vysokou trestní sazbou. Dát lidem do ruky možnost rozhodnout o vině či nevině je zodpovědnost a vlastně i zbraň, která se mohla obrátit právě proti režimu samotnému. Definitivní konec porotám tedy přinesl zákon č. 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví ze dne 22. prosince 1948. Laický prvek zde byl obměněn porotci z lidu, takzvanými přísedícími. Důvodová zpráva, to odůvodnila takto (dle §§ 64 a 65) : *„Porotní soudy se zrušují, účast lidu při rozhodování ve věcech trestních je zajištěna složením senátů.“*⁷⁹

---

⁷⁹ WWW: http://psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0160_05.htm

Dnešní právní úprava přisedících je upravena §§ 60 až 101 zákona o soudech a soudcích, zákona číslo 6/2002 Sb.. Zde v § 60 a následujících jsou vymezeny podmínky:

- *státní občanství České republiky*
- *způsobilost k právům a povinnostem (právní osobnost dle terminologie z. č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku)*
- *bezúhonnost*
- *morální předpoklad pro výkon*
- *dosažení věku 30 let*
- Přisedící jsou dále dle § 61/2 z. č. 6/2002 Sb. voleni na dobu 4 let.

3.7 Porovnání porotního soudnictví s dnešní právní úpravou

Dnešní právní úprava (hlavně dle zákona č. 141/1961 Sb. a zákona č. 40/2009 Sb.) nepřipouští vznik institutu porotního soudnictví. Laický prvek je připuštěn v podobě přisedících, jež je pozůstatkem z let z minulého režimu. Je otázkou, zdali je laický prvek při procesu rozhodování o vině či nevině přínosný. Na této otázce se neshodli ani odborníci z monarchie ani z První republiky. Tento systém si najde vždy jak své příznivce i odpůrce. V dnešní době jsou soudci občas vnímáni jako ti špatní, hlavně díky mediím, která ráda pravdu buď překrucují, ale hlavně nepodávají úplné informace a ovlivňují veřejné vnímání. Takže pokud je poté pachatel zproštěn obžaloby, či mu není dána vysoká trestní sazba, kterou media ve svých zprávách určí sama, dochází ke kritice soudního systému. Je ale také známo, že někdy dochází k velmi pozitivistickému výkladu zákonů. A tomu, dle mého názoru, by mohl zabránit právě laický prvek. Zákon je přeci živý organismus a záleží právě na jeho interpretaci. Zákon nemůže nikdy obsáhnout vše, ale je pouze na nás, jak daná ustanovení interpretujeme. Další odlišností s dnešní dobou dle článku 95 odstavce 1 Ústavy (zákon č.1/1993 Sb.) je soudce vázán při svém rozhodování pouze zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu. I tehdy byli sice porotci vázáni zákonem, ale ne již tak silně, jako je tomu dnes. Je možná škoda, že byl zrušen zákonem č. 232/1946 Sb. o porotních soudech, který se autorovi jeví jako koncepčně dobře pojatý.

Velký rozdíl v těchto úpravách je i postavení samotného advokáta. Pokud chtěl být tehdy člověk dobrým advokátem, musel býti také skvělým řečníkem. Řečníkem, který dokáže upoutat pozornost poroty a přesvědčit je o svém názoru. I soudce měl v tehdejší době odlišné postavení. Dnes je on, kdo je pánem. V institutu

porotního soudnictví je pouze koordinátorem, člověkem, který dohlíží, aby byl proces spravedlivý. Není na něm, aby rozhodl o vině či nevině, ale při vyslovení viny stanovil trestní sazbu.

Závěrem této kapitoly bych asi parafrázoval myšlenku Jakuba Malého k porotnímu soudnictví. Politický provinilec nemůže být souzen lidmi, kteří jsou právě na tomto systému závislí, ať již přímo či nepřímo. A právě laický prvek v podobě poroty je tím, co by mu mělo za každých okolností poskytnout ochranu a spravedlnost.

Tato kapitola byla částečně prezentována a přednesena na konferenci Dny práva 2013 a následně schválena pro publikaci ve sborníku Dny práva 2013.⁸⁰

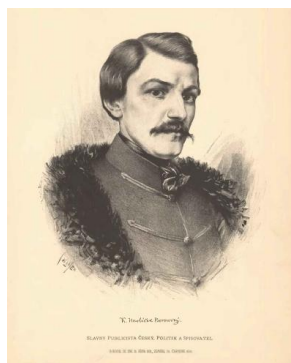
⁸⁰ 3. kapitola byla částečně prezentována a přednesena na konferenci Dny práva 2013= Days of Law 2013(Brno, Česko). Příspěvek byl doporučen k tisku do sborníku Dny práva 2013= Days of Law 2013, byla také prezentována na mezinárodní konferenci Býkov 2013 setkání vědeckých pracovníků a bude publikována ve sborníku Naděje právní vědy

4. Vybrané procesy před porotou (K. H. Borovský, L. Hilsner)

V této kapitole své diplomové práce se autor věnuje dvěma, dle jeho názoru, významným procesům před porotou, a to procesu Karla Havlíčka Borovského a Leopolda Hilsnera.

Na případu Leopolda Hilsnera bych chtěl ukázat, kam vedou předsudky, špatně vedený proces, zaujatost. Skončil by tento proces jinak, kdyby byla porota v jiném obsazení, či kdyby porota nebyla? To se už nikdy nedozvíme, ale můžeme předpokládat, že asi nikoliv, jelikož ani opakované pokusy o revizi neprošly. Vyjádřilo se k případu i ministerstvo spravedlnosti, které sice uznalo, že došlo k justičnímu omylu, ale jelikož poslední rozhodnutí padlo v zahraničí a ne na našem území, není zde věcná příslušnost pro české soudy.

4.1 Případ Karla Havlíčka Borovského před pražskou porotou v roce 1849

Obr.č.1 – K.H.Borovský od Jana Vilímka

(http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/de/Jan_Vil%C3%ADmek_-_Karel_Havl%C3%AD%C4%8Dek_Borovsk%C3%BD.jpg)

Karel Havlíček Borovský skončil před porotním soudem nejednou. V této práci bych se chtěl zaměřit na jeho první setkání s portou jako takovou a to pražskou porotou v roce 1849. Jedná se o jeden z prvních případů spadajících do působnosti porot. Skončil před soudem na základě žaloby prokurátora dr. Ambrosa. K. H. Borovský byl obviněn, že znevažoval ústavu rakouského mocnářství.

Není v celku od věci zmínit fakt, že Karel Havlíček Borovský byl na štíru s tehdejšími režimem v celku často. Z dnešního pohledu se nejedná o nic závažného, že novinář skončí před soudem. Dnes ale končí soudy kvůli ochraně osobnosti a ne pro svobodu slova. Poprvé se K. H. Borovský objevil před soudem v roce 1849 a následně v letech 1850-1851 před kutnohorským soudem za obsahy článků „*Správa záležitostí obecních*“ a „*Proč jsem občanem*“ z časopisu Slovan.⁸¹

Členové poroty se stali Pp. Pichl, Vanka, Nečas, Abt, Vočadlo, Hofmann, Buršík Müller, Milde, Arlt a pan Brože. Náhradníkem se stal pan Pospíšil.

K. H. Borovský stanul před porotním soudem, že *měl údajně skrze jeho podnápísem Výklad oktrojované konstituce v č. 62. N. N. vytisknutý článek hledět tupením a oušklebným vypisováním ústavu rakouského mocnářství v opovržení uvesti.*⁸² Jednalo se o článek v Národních Novinách číslo 62 pod názvem: “ Výklad oktrojované ústavy od 4. března.”⁸³ Jak zněla původní obžaloba.

K. H. Borovský se dle mého názoru, který jsem získal po přečtení zápisků, projevil jako vynikající řečník, což je důležitá vlastnost, pokud se člověk dostane před porotní soud. Dále pak dokázal zaujmout porotce, věděl, co říci a jakým směrem svoji obhajobu vést, jak si později ukážeme.

4.1.1 Žalobní spis

Ten poukazuje na to, že se mělo jednat o *tupící kritiku*,⁸⁴ která neměla údajně vědecky hodnotit ústavu, ale pouze upozornit na její nedostatky. Ke kritice byly naopak použity žerty a posměch. V tomto svém textu K.H.Borovský poukázal na nestálost základních práv („*jsou pouhý úhořem, který se všude vykrouti*”⁸⁵), která dle této oktrojované ústavy mohou být suspendována na základě § 12, který dal ministrům právo při nepokojích některé § suspendovat a naopak uvést v platnost vojenský zákon.

---

⁸¹LAMEŠ, Jaroslav, *Tiskové procesy Karla Havlíčka Borovského v Kutné Hoře 1850-1851*, In: *Havlíčkovobrodsko: vlastivědný sborník*. V Havlíčkově Brodě: Okresní vlastivědné muzeum Havlíčkův Brod, [1971], s. 35

⁸²Karel Havlíček Borovský před pražskou porotou v r. 1849. V Praze: V. P. Nešněra, 1896. 32 s., s. 32,

⁸³Srovnání HAVLÍČEK, Karel, Výklad oktrojované ústavy od 4. března. In *Národní listy* č. 62, 1849

⁸⁴ Karel Havlíček Borovský před pražskou porotou v r. 1849..., s. 11

⁸⁵ Tamtéž, s. 11

Jako další urážka byla označena část týkající se rozmachu německého obyvatelstva, které dle Ústavy v hlavě druhé, § 4 mělo zakotvené právo na vzdělání ve vlastním jazyce. Tímto ustavením K. H. Borovský poukazoval na disproporci oproti ostatním národům, kteří toto stejné právo nemají. Tedy každý německy mluvící občan říše měl právo na vzdělání a školu v německém jazyce, i když bydlel například v Čechách, Srbsku či jinde.⁸⁶

Karel Havlíček Borovský dále kritizoval délku zvolení poslanců na dobu 9 a 10 let. Poukázal, že tato délka by mohla být snad jen na doživotí, aby se jednalo o úplnou absolutní vládu císaře a jeho názorů. Dále kritizoval i možnost absolutního veta císaře i všech rozhodnutí, na nichž by se shodly i obě komory.

Státnímu zástupci vadilo, že K. H. Borovský kritizoval věci dopředu, aniž by nastaly.

4.1.2 Proces

Během procesu se ukázal K. H. Borovský jako vzdělaný muž, který se na tento proces připravil lépe než prokurátor. Prostudoval si jednací řád, na jehož základě požádal o slovo po přečtení příslušného ustavení § 42, jelikož předseda chtěl nejdříve přečíst článek, na němž je postavena žaloba, a nejdříve odbyl Borovského tímto.⁸⁷ Zde si nechal přečíst zápis, kde konstatoval po jeho přečtení, že došlo k dezinterpretaci jeho slov.

Následně došlo k přečtení zmíněného článku, slova se ujal prokurátor, jenž namítal, že i když doslova nepadlo slovo *pohrdání*, z textu nám jasně plyne jeho smysl, a že článek nabádá, aby lidé neoslavovali novou ústavu. Dále namítal, že prostředky, které použil, jsou nevědecké a zcela nevhodné. Dalo by se říci, že se spíše jednalo z prokurátorovy strany o obhajobu ústavy a snahu přesvědčit, že kritika k ní je špatná. Poukazoval na rovnost postavení národů a jiné věci.⁸⁸

Následně po prokurátorovi se řeči ujímá obžalovaný K. H. Borovský, který v tomto bodě, dle autorova názoru, zahanbil samotného prokurátora. Přečetl zmíněný paragraf, na jehož základě měl být souzen, ale v německém originále (§ 12 o tisku: *Wer in einer Druckschrift durch Schmähungen oder andere unwahre in höhnische*

---

⁸⁶ Srovnání HAVLÍČEK, Karel, Výklad oktrojované ústavy od 4. března. In *Národní listy* č. 62, 1849 nebo WWW: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=NarN/2.1849/62/245.png>

⁸⁷ *Karel Havlíček Borovský před pražskou porotou v r. 1849...*, s. 3

⁸⁸ Tamtéž, s. 13-14

Darstellungen ...) Zde totiž poukázal, že paragraf byl špatně přeložen do češtiny. Dříve sice hana a kritika zakázaná byla, ale již v zrušeném patentu o cenzuře z roku 1810. Tehdejší právní úprava již nestanovila podmínky kritiky. Borovský tedy na toto zcela podstatné upozornil jak prokurátora, tak ostatní občany v soudní síni. Ve svojí řeči upozornil na to, že je redaktorem a píše i pro nestudované občany a tedy i jeho výrazy musí být takové, aby tomu rozuměla široká veřejnost a ne jen část z ní. Ve svém projevu také zahrál na národnostní strunu, když se zmínil, že každý národ touží po samostatnosti. Vyjádřil se, že není proti stěhování národních skupin po říši, ale nutnosti přizpůsobit se dané zemi, kde se rozhodne žít, a ne aby se země přizpůsobovala jemu. To dle jeho názoru znamenalo se naučit i jazyk. Uvedl, že kdyby se odstěhoval do Francie, tak se kvůli němu nebudou otevírat školy a úřady v jeho rodném jazyce.⁸⁹

Řeč K. H. Borovského obsáhla celý článek a při jeho vysvětlování se dostal i ke křesťanství, kde poukázal na Ježíšova slova: *Dejte císaři, co je císařovo a je Božího, Bohu.*⁹⁰ A tvrdil, že národ je boží a ne císařův a že ani silou nemůže změnit národy. Můžeme sice být občany německé říše, ale vždy zůstaneme národem.

Poukázal na rovnost, ale druhým dechem ukázal na špatný překlad zmíněného paragrafu, a že neznalost němčiny by pro něj jistě znamenala odsouzení. Že nebyl nepřitelem Němců, ale soužití dle něj znamená rovnoprávnost, která musí být nastolena.

Ve své závěrečné řeči k porotcům Borovský poukázal to, že je před porotou nelehký úkol. Že poprvé rozhodují o takovéto věci, kde na jedné straně stojí obyčejný občan, který je prostřednictvím prokurátora žalovaný císařstvím samotným. Řekl, že jeho svědomí je čisté a že souhlasil se vším, co napsal.

Po závěrečné řeči byla přečtena otázka pro porotu, jež zněla, že *měl údajně skrze jeho pod nápisem Výklad oktrojované konstituce v č. 62. N. N. vytisknutý článek hledět tupením a oušklebným vypisováním ústavu rakouského mocnářství v opovržení uvésti*. S tímto zněním ovšem Borovský nesouhlasil a žádal opravu dle původního textu na *nepravým a oušklebným*, jelikož by nebyl souzen poté dle zákona. Soud se s touto námitkou vypořádával celou půlhodinu. Po této poradě soud došel k závěru, že má K. H. Borovský pravdu. Otázka na porotu tedy zněla takto: „*Jest obžalovaný pan K. H. Borovský vinen tím, že by byl skrze jeho nápisem Výklad atd. vytištěný*

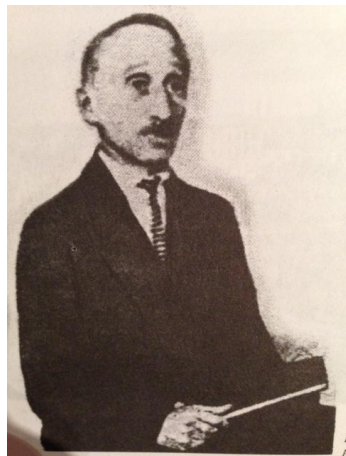
⁸⁹ Tamtéž, s. 15-17

⁹⁰ *Bible: český překlad Jeruzalémské bible*. V Praze: Euromedia Group, 2010. 1069 s. ISBN 978-80-242-2900-3., Matouš 21:22

článek hledět tupením neb nepravým a oušklebným vypisováním uvést v opovržení ústavu rakouského mocnářství? “⁹¹

Po desetiminutové poradě porotců zazněl výrok NEVINEN.⁹²

4.2 Případ Leopolda Hilsnera

Obr.č.2 – Leopold Hilsner po propuštění z vězení

KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera*.1994.,
Strana 455

Je zajímavé, jak se dějiny rády opakují, a doufám, že se do budoucna právě z chyb minulých poučíme a nebudeme je opakovat. Říká se, že se člověk učí svými chybami, ale občas není na škodu, pokud se poučíme z chyb druhých.

Na tomto případě si můžeme ukázat, kam vede davová psychóza, ztráta logiky a zdravého rozumu a zakořeněné předsudky a pověry. Je otázkou, zdali by se tento případ ubíral jiným směrem, kdyby byl souzen “pouze” senátem složeným z profesionálních soudců.

4.2.1 Shrnutí případu

Než začneme s celým procesem, rád bych shrnul pro lepší orientaci velice stručně průběh Hilsneriády. Domnívám se, že to pomůže získat lepší přehled o celém případě Leopolda Hilsnera a pomůže v lepší orientaci

V březnu roku 1899 bylo v lese Březině mezi Polnou a Věžničkou nalezeno tělo 19- leté křesťanské dívky Anežky Hružové. Při nálezů kdosi pronesl, že byla

⁹¹ Karel Havlíček Borovský před pražskou porotou v r. 1849..., s. 32

⁹² Karel Havlíček Borovský před pražskou porotou v r. 1849..., s. 19

podkoširována, a pozornost všech se obrátila na židovské obyvatelstvo, jelikož zde byla rozšířená pověra o rituálních vraždách na mladých křesťanských pannách. K rituálu prý byla potřeba krev. Obviněn byl po chvíli Leopold Hilsner, tulák a žid. Byl totiž v den vraždy viděn poblíž.

První proces proběhl v Kutné Hoře. Zde došlo k výpovědi svědků, jejichž verze se značně lišily. I přes toto padl rozsudek trestu smrti provazem. Po rozsudku se do případu vložil i budoucí prezident T. G. Masaryk, který nevěřil v rituální vraždu, a snažil se přesvědčit o chybnosti tohoto závěru. Sám se vydal do Polné, kde se snažil provést vlastní vyšetřování, nechal si i zpracovat soudní názory profesorů z Karlovy Univerzity, kteří odmítli rituální vraždu a zpochybnili první závěry. Jelikož ale byla celá společnost laděna dosti antisemitsky, tak i jindy populární profesor Masaryk se stal doslova vyvrhelem společnosti.

V dubnu 1900 Nejvyšší soudní a kasační dvůr zrušil rozsudek. Případ se tentokrát přesunul ke krajskému soudu v Písku. Výsledek ale nebyl o nic lepší, sice se už nejednalo o rituální vraždu, ale Hilsner byl krom vraždy Anežky Hružové odsouzen i za vraždu Marie Klímové. Rozsudek byl opět smrt provazem⁹³.

Hilsner ale naštěstí popraven nebyl, jelikož mu byl císařem Josefem I. změněn trest ze smrti provazem na doživotí. Následně byl v roce 1918 amnestován císařem Karlem I.

4.2.2 Historický exkurz

Ještě než došlo k tomuto případu, došlo v roce 1814 k prvnímu případu neshody mezi místními obyvateli a židy. Jednalo se o problém německé židovské školy. I přesto, že se větší část místního židovského obyvatelstva hlásila k českému občanství, i tak byla pro minoritu udržována za nemalé peníze dvojtřídka, které se dostávalo i lepší vybavení. V této době se po celé Evropě zvedala vlna antisemitismu a do českých zemí přicházela tato vlna hlavně z Vídně.

---

⁹³ KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera*. Vyd. 1. Praha: Sefer, 1994. 574 s. Judaika; sv. 4. ISBN 80-900895-9-3, s. 385- 451

4.2.3 Vražda

Psal se 1. duben 1899. Chlapecký hlas vyjekl: „*Tady něco je!*”⁹⁴ Jednalo se o mladého Ludvíka Irka z Doubroutova u Polné, který našel mrtvé tělo Anežky Hružové, devatenáctileté dívky z vesnice Malé Vežnice. Na místě činu se pohybovali lidé a tím nevědomky ničili možné důkazy zločinu. Na místo se také dostavila komise složená z c. k. soudního rady dr. Bedřicha Reichenbacha, polenští doktoři MUDr. Václav Michálek a MUDr. Václav Prokeš, spolu s nimi se dostavili ještě zapisovatel Karel Culka, radní Augustin Sedlák a starosta Rudolf Sadil. První chyby udělala již tato komise, jelikož její protokol se musel posléze opravovat, stejně tak jako pitevní zprávy výše zmíněných doktorů. Nebýt možná chyb, kterých se dopustili na začátku, nepřesně formulovaných zápisů, možná by se nestala osudová chyba a Leopold Hilner by nebyl obžalován z rituální vraždy mladé Anežky Hružové.

Anežka Hružová žila s matkou a bratrem v Malé Věžnici, která se nacházela 3 hodiny a 15 minut chůze od Polné. Anežka pomáhala ve městě se šitím u Bladiny Prchalové. Její dům se nacházel v židovském městě v Polné. Anežka chodila z domova do Polné přes úvoz. Od středy se Anežka u Bladiny Prchalové neukázala. Matka se v obchodě ukázala v pátek a ptala se po dceři, která se doma od té doby neobjevila. Paní Bladinu to samozřejmě překvapilo, jelikož si myslela, že je Anežka doma. V sobotu strážmistr Klenovec připravil pátrací akci po zmizelé Anežce Hružové. Vedle mrtvolky je také nalezena zednická zástěra (pozn. její bratr byl zedníkem). Osudová se stala slova strážmistra Klenovce, který pronesl: „*Vždyť ona je podříznuta jako dobytče!*” a kdosi vyřkl osudová slova: „*Je podkoširována.*”⁹⁵ Díky tomuto se celou vesnicí začala kolovat fáma o rituální vraždě. Je známo, že byla dříve rozšířena fáma o rituálních vraždách mladých křesťanských panen, jejichž krev měla být právě použita k židovskému rituálu. Židé toto striktně odmítali, ale to stejně neměnilo nic na tom, že pověra mezi lidmi žila.

Kdo ale nakonec jako první obvinil Leopolda Hilsnera, není již známo. Ani to nelze dohledat ze soudních protokolů a výslechů svědků. Hilsner nebyl žádný andílek či vzor ctnosti, dle dochovaných zpráv mu práce jako taková dvakrát *nevoněla a čas raději trávil vandrem po českých zemích.*⁹⁶ Samotného Leopolda Hilsnera nejvíce zradili jeho přátelé, kteří místo, aby mu potvrdili alibi, tak svými výpověďmi naopak ublížili. Snad nejvíce L. Hilsnerovi ale uškodil jeho mladší bratr, který snad jenom žertem pronesl: „*Už myslím, že ji Polda zabil, a když jsem mu to řekl, tak se hned*

⁹⁴ ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda: (k 100. výročí 1899-1999)*. Polná: Linda - Jan Prchal, 1999. 188 s. ISBN 80-238-4993-X., strana 15

⁹⁵ ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda...*, s. 17

⁹⁶ ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda...*, s. 18

hebrejsky modlil a bil mne, a potom už spal ke mně obrácen zády a ne jako dřív a byl nepokojný.”⁹⁷ Nikoho nezajímaly pozdější názory lékařů a jejich posudků. Posudky jasně dokazovaly, že se nemohlo jednat o rituální vraždu košeráckým nožem, jelikož rána na krku byla po bodnutí a následný řež. Košerácký nůž je ovšem beze špičky.

Na samotný pohřeb Anežky se dostavila skoro celá vesnice, včetně rodiny. Jako zajímavost se jeví skutečnost, že její bratr Jan měl po celou dobu pravou ruku v kapse, podával pouze levou a na krku měl šátek. Nezůstalo to bez povšimnutí strážmistra Klenovce, ale i on byl spíše přesvědčen o Hilsnerově vině a více se věnoval jemu, než těmto okolnostem. O Janovi sám vypovídal: „*U Hřůzů bylo často slyšet hádky, protože Jan je hrubý a lakomý člověk, který se zdráhá vyplatit sestře dědický podíl na chalupě ve výši asi 130 zlatých. Nedávno jí zle vyčinil, že si koupila látku na nové šaty. Křik a vády zde byly rodinným zvykem od doby, kdy ještě žil otec, kterého asi před sedmi lety přinesli z lesa mrtvého – prý na něj spadla kláda. Leccos se tehdy šeptalo, ale určitého nikdo nic nevěděl. Také prý nebyl zcela při rozumu a Jan měl být po něm.*“⁹⁸

4.2.4 Proces v Kutné Hoře

12. září 1899 začal proces v Kutné Hoře, troufám si říci, nejsledovanější proces doby. O velkém zájmu svědčil také zájem novinářů, jak z rakouského mocnářství, tak i například z ciziny (z *Francie a Německa*).⁹⁹ O tento případ byl tak veliký zájem, že se ani všichni nevešli do soudní síně a byla pro jistotu přijata bezpečností opatření proti jakémukoliv vzbouření davu.

Předsedou senátu se stal dvorní rada Ježek a přísedícími Pešek a Budecius. Jako porotci byli vylosováni: *Václav Vančura, rolník z Vrdů, Josef Mikolášek, mlynář z Toušic, Emil Javůrek, kupec z Hory Kutné, Václav Kunčik, továrník z Hory Kutné, František Jelínek, rolník z Malína, Václav Vondra, rolník z Močovic, František Prokeš, mlynář z Mladonic, František Müller, správce ze Žleb, baron Josef Hrubý z Jelení, velkostatkář z Červených Peček, Josef Výborný, rolník z Libenic, František Štěrba, chemik z Peček, František Moravec, rolník z Heálce, Antonín Uher, rolník z Vrbčan.*¹⁰⁰

⁹⁷ ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda...*, s. 18

⁹⁸ Kolektiv autorů, *Polná 1999*, s. 17

⁹⁹ ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda...*, s. 47

¹⁰⁰ ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda...*, s. 47

Rád bych se vyjádřil ke složení poroty. Je pro mě překvapivé, že dle mého názoru, se jednalo o nevyvážené sestavení. Nebyli zde zastoupeni jak samotní židé, tak někdo ze vzdělanější vrstvy obyvatel, popřípadě někdo z jiného sociálního prostředí. Toto složení samo o sobě Hilsnerovi nepomohlo, jelikož antisemitismus byl vžitý v celé společnosti a o to více na vesnici. Je zajímavé, že bylo složení poroty takovéto. Vždyť účelem vzniku porotního soudnictví bylo, aby naopak obžalovanému pomohlo.

Co je dále udivující, že nikdo nebral v potaz změny výpovědí svědků. Činnost takzvaného právního výboru, který dle mých názorů ovlivňoval svědky v neprospěch Leopolda Hilsnera. A jako jedna z posledních věcí, porušení právní zásady presumpce nevinny. Sám Hilsner musel dokazovat svoje alibi, aby se vyvinil, což bylo v pravém opaku jak s dnešním, tak i s tehdejším právním řádem.

Veřejným žalobcem v tomto procesu byl vrchní rada zemského soudu Schneider-Svoboda. Zástupcem Hrůzovic rodiny se stal advokát Karel Baxa. Advokát Baxa si vypracoval na tomto procesu vcelku dobrou kariéru, jelikož tento případ se stal velice populárním. Hilsnerovým obhájcem se stal doktor Zdenko Auředníček. Ten se původně chtěl ujmout Hilsnerova případu bez nároku na honorář. Jménem židovských organizací z Vídně ho ale požádal o pomoc Siegfried Fleischer. Auředníček se tedy ujal obhajoby Hilsnera a započal s návštěvami Hilsnera. Ač Auředníčkovi nebyl jeho klient vůbec sympatický, po čase si byl Auředníček naprosto jistý, že je Hilsner nevinen, což bylo zřejmé z jeho snahy osvobodit svého klienta.

Problém byl i s tím, jak byl před soudem Hilsner prezentován. Byl označen jako *chud'as špatných mravů, jako zahaleč a pobuda, který se nechal vydržovat chudou matkou, vdovou, která sama byla odkázána na almužny Židů. Obzvláště pak se zdůrazňovala okolnost, že jednou již dostal čtyřiaadvacetihodinový trest za zapření vlastního jména před četníkem. Svědci často líčili Hilsnera jako člověka schopného všech nectností, člověka, který rád chodil za děvčaty a ženskými a jako ševcovský dělník, nikdy se práci nechtěl oddati a u žádného mistra nevydržel přes 4 neděle.*¹⁰¹

V průběhu přelíčení bylo vyslechnuto přes 70 svědků a použito mnoho protokolů. I samotný výslech Leopolda Hilsnera byl nestandardní, byly mu pokládány návodné otázky a formulace byly někdy až tak složité, že se do nich zamotával. O tomto svědčí, že i když Leopold Hilsner Anežku Hrůzovou neznal a i přes toto

---

¹⁰¹ ČERVINKA, František. *Hilsnerova aféra a její literární dozvuk*. Polná: Linda, 1999. 24 s. ISBN 80-238-4280-3., s. 7

došlo k odvození, že ji znal. Byla mu položena otázka, zdali zavražděnou znal, on řekl, že nikoliv, tak byl dotázán, jestli věděl, že nějaká dívka chodila do služby k Prchalovým. Na toto, řekl že, ano a bylo z toho tedy dovozeno, že ji znal. Došlo samozřejmě i na výpověď matky zavražděné Anežky Hružové. Ta na otázku předsedajícího týkající se její dcery: „*Byla silná? Nadělaná?*” odpověděla: „*Ano, Ti pánové co k nám v létě z Vídně si chodili prohlížet chalupu a věc po ní, říkali, že musela být hodně silná ... Silná a veliká.*”¹⁰² Je zajímavé, že protokol o ohledání hovořil jinak: „*Dívka měřila asi 155 cm, byla gracilní kostry a přiměřeně vyvinutého svalstva. Částečně svlečena, na kalhotách shledány škrobovitě skvrny. Na přední straně krku ohromná rána, táhnoucí se zprava dole napříč šikmo nahoru směrem k uchu. Při skloněné hlavě vzad rána dlouhá 8 cm, široká 5 cm. Uprostřed krku na pravé straně strangulační (škrťící) rýha, až k páteři. Hymen (panenská blána) anulární, jemný, nejevíci nikde porušení. Na hlavě osm ran lineárního průběhu, různým směrem probíhajících. Levá komora srdeční úplně prázdná, v pravé komoře něco málo tmavočervené krve. V žaludku hojné množství řídké bělavé kaše, dle všeho se skládající hlavně z mléka.*”¹⁰³

Docházelo také ke špatné interpretaci svědeckých výpovědí. Na otázku, zdali Hilsnerův kamarád Veselý něco ví o zavražděné od Hilsnera, odpověděl, že ne, že se mu o ní jednou zdálo. Při závěrečné řeči státního zástupce ale bylo řečeno, že Veselý si vzpomněl, že mu o zavražděné vyprávěl. Nehrál zde roli čas, jelikož dle tvrzení, že pokud byl vidět na jednom místě, nemohl se za 5 minut ocitnout na jiném místě, kde byl viděn jinými údajnými svědky.¹⁰⁴

Svědectví Johany Vomelové bylo překrouceno a interpretováno v neprospěch Leopolda Hilsnera. Její svědectví mohlo mít velkou váhu, jelikož nikdy neřekla, že Hilsner je ten, jehož viděla, pouze to, že mu byl podobný, a ne obličejem, nýbrž motorikou. Dr. Baxa to ale shrnul tak, že paní Vomelová si nechce vzít na svědomí jeho odsouzení a že bylo postačující poznání dle pohybu.¹⁰⁵ K překroucení výpovědi došlo díky předsedovi Ježkovi. I ten přišel s tvrzením, že držet hůl v její pěstce je typickým znakem pro obžalovaného Hilsnera. Ten se snažil tuto hypotézu vyvrátit, že tomu tak není a že hůl takto možná občas drží, ale pouze když je „ožralý“. Vyvrátit se mu to ale nepodařilo a tak byla hypotéza s držetím hole vzata jako fakt.¹⁰⁶

---

¹⁰² ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda...*, s. 48

¹⁰³ Kolektiv autorů, Polná 1999, s. 27

¹⁰⁴ ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda...*, s. 48

¹⁰⁵ Tamtéž

¹⁰⁶ KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera...*, s 158

Co se týkalo možnosti, že vrahem nebohé Anežky Hružové byl její bratr Jan, se před kutnohorskou porotou zmínila pouze jednou, a to izraelitou Heřmanem Aufrechtem. Ten byl díky svému vyznání považován za nevěrohodného. To, že byl Leopold Hilsner na holky, myšleno, že toužil se s nějakou seznámit, dostat od ní polibek, není samo o sobě nic divného v 23 letech. Strážmistr Klenovec před soudem vyjádřil, že Hilsner při odmítnutí nešel daleko pro fyzické násilí (facku). Toto jeho tvrzení nebylo ale nikdy žádnou svědkyní potvrzeno, ale v tehdejší době už jen to stačilo, aby antisemitské cítění bylo posilněno.¹⁰⁷

Obhajoba se pokusila zvrátit proces tím, že se pokusila za vraha zavražděné označit chyceného vraha Františka Wehra, tuláka podezřelého z několika vražd a chyceného pro jednu vraždu. Ač byla jeho fotografie předložena při procesu, pouze místní farář v něm poznával podobného neznámému muži, kterého spatřil těsně před vraždou. Soud se ale bohužel usnesl a návrhu obžaloby nevyhověl u předvedení Františka Wehra.¹⁰⁸

Nejdůležitějším svědkem obžaloby byl svědek Petr Pešák, již trestaný muž. Tvrdil, že od lesíka Hilsnera viděl spolu s dalšíma dvěma židy, jak kráčeli po cestě. Neviděl sice jeho obličej, ale velice dobře prý poznal jeho styl chůze a gesta. Obhájce Auředníček se poté pokusil prosadit rekonstrukci této výpovědi, zdali bylo možné na tu dálku vidět Hilsnera a možnost, že by poté byl za 15 minut na jiném místě, jak tvrdili další svědci. Tento pokus se mu podařil i přes odbor obžaloby. Vzdálenost mezi lesíkem a cestou byla 672 metrů. V protokolu bylo napsáno: „*Okraj Březiny ležel v hlubokém stínu, Chabé obrazy osob. Rozeznání barev nemožné. Zapisovatele bylo rozeznávati. V šest hodin, když se slunce sklonilo za Březinu, nastalo příznivější osvětlení. Bylo dobře viděti zapisovatele Pokorného. Ti dva nebyli k rozeznání.*”¹⁰⁹

I přes tento fakt, že svědek Pešák nemohl tedy vidět vše, co popisoval, tedy oblečení obviněného a těch druhých, nikdo to nevzal bohužel v potaz.

Poslední den procesu začal 16. září 1899. Došlo ke shrnutí případu jako takového. Státní zástupce, který věděl, že jeho důkazy jsou napadnutelné, požádal porotu, ať hodnotí důkazy jako celek, nikoliv každý zvlášť. Sám si protiřekl, když řekl, že důkazy samy o sobě jsou usvědčující, a v jiné části zase, že bez Pešákova svědectví by nevznesl žalobu. Státní žalobce zakončil svoji řeč slovy, že jedno co dělal samotný Hilsner, jelikož stačí, pokud byl pouze spolupachatelem. Otázka byla

---

¹⁰⁷ ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda...*, s. 52-53

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 53

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 54

položena totiž, zdali Hilsner byl pouze spolupachatelem, který se ani nemusel účastnit vraždy a dal ostatním pouze typ.

Vyjádřil se také dr. Baxa jako zástupce rodiny, který se zaměřil ve své řeči na city poroty.

Poté jako poslední vystoupil dr. Auředníček. Vystoupil se základní zásadou trestního práva, a to presumpcí nevinu. Chtěl předčíst dobrozdání od učenců o nesmyslnosti rituální vraždy, ale soud to zamítl. Ve své řeči zmínil nesmyslnost rituální vraždy a názory církve na ni. Ač porotě byly zaslány antisemitské brožury, soud s tím nic neudělal. Auředníček připomněl, že důkazy všechny jsou pouze nepřímé, že je nutné prokázat motiv a snažil se vyvrátit svědecké výpovědi, jež se z časových důvodů nemohly stát. Nebylo možné se přemístit z jednoho místa na druhé během tak krátké doby. Poté apeloval na porotce, aby se nedali zastrašit veřejným míněním.

Závěrečné shrnutí případu předsedou Ježkem nešlo označit za nestranné. I z něj byla cítit antisemitská nálada, díky slovům jako *podobný košeráckému, pajdavý, židovského vzezření* a tak dále. Co se týká rozporuplnosti svědeckých výpovědí, nedal návod, jak se má tato situace řešit. Pouze výpovědi shrnul slovy: „*Vy pánové, jste viděli oba, viděli jste na vlastní oči, pozorovali jste výrazy jejich tváří a dovedete posoudit, na které straně je pravda a na které omyl.*“¹¹⁰

Hlavní otázka na porotce byla, zdali byl Hilsner hlavním pachatelem. Otázka eventuální zněla, zdali je spolupachatelem s aktivní účastí.

Porotci na otázku hlavní odpověděli v poměru 1:12 *ne*, na otázku eventuální ovšem v poměru 12:1 *ano*. Státní zástupce požadoval smrt provazem a bylo mu vyhověno. Po vynesení rozsudku ale případ nekončil. Obhájce obžalovaného Leopolda Hilsnera dr. Auředníček podal proti rozsudku zmateční stížnost k Nejvyššímu soudnímu a kasačnímu dvoru ve Vídni.

4.2.5 Písecký proces

Nejvyšší soudní a kasační dvůr v dubnu roku 1900 zrušil rozsudek z Kutné Hory a předal případ k novému vyšetření krajskému soudu v Písku.

---

¹¹⁰ Tamtéž, s. 57

Zde byl Hilsner již obviněn ze dvou vražd. Anežky Hrůzové a Marie Klímové. Proces začal 25. října 1900. Důvod pro druhé obvinění byla prostá podobnost vražd. „*Obě byly spáchány v lese, mrtvoly ukryty v houští, šatstvo s těla strháno a rozneseno, ukryto v mechu a pod ním. Takové provedení nutně vede k úsudku, že obě vraždy byly provedeny tímž pachatelem.*“¹¹¹ A jako další důvod, proč byl obviněn právě Hilsner, bylo, že neprokázal svoje alibi v den vraždy Marie Klímové.

I tento proces měl obdobnou podobu jako v Kutné Hoře. Svědecké výpovědi si protiřečily, dostavil se k soudu opět i svědek Pešek. Svědkové se opět neshodli ani na oblečení Hilsnera, které měl mít na pouti, každý ho popisoval v jiném oblečení.

V tomto procesu se již nikdo neodvolával na rituální vraždu, ale pouze na vraždu.

I zde v procesu byl uznán vinným. 12- ti hlasy, že je vrahem Anežky Hrůzové a jako spolupachatel vraždy Marie Klímové. Rozsudek zněl tedy smrt.¹¹²

Kasační soud rozhodnutí píseckého soudu potvrdil.

Právě výsledek tohoto soudu byl T. G. Masarykem označen „*právně monstrózní*“. Ale také musel konstatovat, že i díky jeho apelacím přestali i vzdělané vrstvy pohlížet na tento čin jako čin rituální vraždy.¹¹³

4.2.6 Milost

Císař František Josef I. však udělil Hilsnerovi milost a rozsudek byl změněn na doživotí. V roce 1918 byl Hilsner amnestován posledním rakouským císařem Karlem I., dodnes však, ani přes několik pokusů, nebyl rehabilitován.

Co se týče rehabilitace, pojednává o tom dokumentem zn. M – 97/98 ze dne 5. 2. 1998 ministryně JUDr. Vlasty Parkanové. Zde se vyjádřila k rozsudkům soudů v Kutné Hoře a v Písku a potvrdila jejich anulování. Její rozhodnutí potvrdil 12. 10. 1999 dopisem zn. M – 1460/99 ministr JUDr. Otakar Motejl.¹¹⁴ Oba se shodli v tom,

---

¹¹¹ In: *Kriminalistika*. 1949, roč. IV., č. 3.

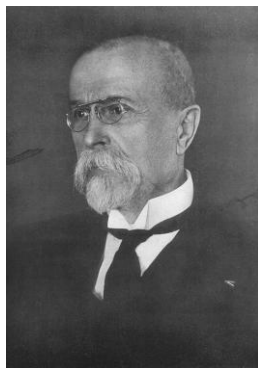
¹¹² ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda...*, s. 85-97

¹¹³ KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera...*, s. 479-480

¹¹⁴ VAŠÍČEK, Petr: Aktuální stav rehabilitace Leopolda Hilsnera, In: Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999: sborník přednášek z konference na Univerzitě Karlově v

že definitivní rehabilitace je věcí rakouských orgánů, neboť Nejvyšší (kasační) soud, který potvrdil písecký verdikt 2. odsouzení k trestu smrti, sídlil ve Vídni.

4.3 T.G.Masaryk a vražda v Polné

Obr.č. 3 – T.G.Masaryk

Tomáš Garrigue Masaryk, Wikipedia

(http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/Tom%C3%A1%C5%A1_Garrigue_Masaryk_1925.PNG)

V této části bych se chtěl zmínit o roli budoucího československého prezidenta v případě vražda v Polné.

Budoucí prezident se postavil v tomto případě na stranu Leopolda Hilsnera. Nevěřil, že šlo o rituální vraždu. Ač byl také vychováván v křesťanské rodině, byl schopný se odprostit od předsudků. To bylo vidět již díky dopisu jeho žáka Münze z 27. září 1899. Na něj mu Tomáš Garrigue Masaryk odpověděl. Vyjádřil se, že odmítá rituální vraždu jako takovou, jelikož se jedná o již vyvrácená tvrzení. Dále poukázal, že i kdyby se našla sekta, která by chtěla někoho rituálně obětovat, nenašla by si oběť na venkově, ale ve městě, kde si zmizení lidé nejspíše nevšimnou. Mělo se totiž jednat o tajnou rituální vraždu, a pokud je oběť hned nalezena, nesplňuje jednu ze základních podmínek. Dále poukázal, že se jedná pouze o hospodářský zájem antisemitů, kteří chtějí zemi očistit od *upírů* místních zdrojů. Na konci zmíněného dopisu souhlasil profesor Masaryk s následným volným šířením tohoto dopisu.¹¹⁵

Masaryk vyrůstal na vesnici, kde byl svojí matkou vychováván v duchu pověr vůči židům. Od malička slýchal historky, jak židé potřebují o velikonocích pro

---

Praze: 24.-26. listopadu 1999, Praha: Židovské muzeum v Praze, 1999, s. 143.

¹¹⁵ KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera...*, s. 236-237

svoje rituály křesťanskou krev. I on v důsledku výchovy a předsudků se vyhýbal styku s židy. Ke změně názoru ho přiměla až zkušenost studenta, během doby studia reálky. Při školním výletě zpozoroval, že chyběl jeho židovský spolužák a rozhodl se ho hledat. Našel ho, jak se modlí. Zde si uvědomil, jak velice se mýlil ve svém názoru, když viděl takovou to zbožnost. Od tohoto okamžiku se rozhodl dále se nenechat ovlivňovat se předsudky.¹¹⁶

Proto se Masaryk v průběhu let v mnoha člancích zastával židů. Můžeme zmínit jeho rozbor Marxova názoru z knihy *Otázka sociální*, kde ostře odmítal jeho názory a poukázal na to, že když se židé vzdali svého jazyka i tak se pořád jedná o národ. Jelikož dle Masarykova názoru „*jazyk není jediným a nejdůležitějším znakem národnosti*“.¹¹⁷

Poté, co se veřejně přihlásil jako zastánce „*bestiálního vraha*“ Leopolda Hilsnera, začala pro něj a jeho rodinu těžká doba. Jindy oblíbený profesor se stal ze dne na den neoblíbeným a studenti začali dokonce bojkotovat jeho přednášky, což Masaryka velice mrzelo.¹¹⁸ Nikdy ale neobhajoval Hilsnera jako takového. Dle Masarykova názoru to byl člověk patřící do polepšovny. Dokonce reagoval na tisk, že připsat mu sympatie k němu jako člověku je pouze „*sprosté chytráctví antisemitského tisku*“.¹¹⁹

T. G. Masaryk se několikrát vydal i do Polné, aby viděl místo činu a přilehlé okolí na vlastní oči.

Během demonstrací si Masarykova rodina velice „užila“ tuto atmosféru. Byli vystaveni jak útokům slovním, tak fyzickým. Rodinná pohoda se naprosto vytratila.¹²⁰ „*Kampaň, jakou proti němu zahájili jeho studenti na univerzitě s podporou tisku, do té doby v českých zemích nikdo nezažil. Masaryk sice později tvrdil, že se ho nenávisť Čechů nedotkla, pravda však je, že od rozhodnutí odstěhovat se i s rodinou do Spojených států, manželčiny vlasti, ho v té době dělil jen krůček.*“¹²¹ To, že se Masaryk vůbec zabýval myšlenkou na emigraci, potvrzuje, v jaké situaci on

---

¹¹⁶ Tamtéž, s. 240

¹¹⁷ Tamtéž, s. 241

¹¹⁸ MASARYK, T. G. *Nutnost revidovati process Polenský*. Praha: Čas, 1899. 16 s., s. 8

¹¹⁹ KOVTUN, Jirí. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsner...*, s. 478

¹²⁰ TOMAN, L. *TGM a Hilsneriáda*. Polná: Linda, 2007. 76 s., s. 53

¹²¹ KOSATÍK, P., KOLÁŘ, M. *Jan Masaryk: pravdivý příběh*. Praha: Mladá fronta, 1998. ISBN 978-80-204-2045-9., s. 89

a jeho rodina byli. Dcera Alice kvůli útokům přestoupila z lékařské fakulty na právnickou fakultu. Nejmladší syn Jan byl doprovázen do školy starším bratrem. I když byla napadena i jeho manželka, právě ona ho zrazovala od emigrace.¹²²

Jednalo se o druhou zkoušku budoucího prezidenta. První se zvedla při sporu o pravosti rukopisů Zelenohorského a Královedvorského.

Že Masaryka Hilsneriáda traumatizovala, potvrzovala jeho vlastní slova otisknutá dne 4. března 1914 v deníku *Čas*, 14 let po procesu: „*Na boje pro své vystoupení v procesu proti Hilsnerovi vzpomínám nerad, s vnitřním odporem, protože byly hrubé, přímo barbarské. Tenkrát nejen studentstvo, nýbrž i universita se podrobila nekulturnímu tlaku antisemitské ulice... Vidím ty ustrašené tváře různých svých známých; vzpomínám, jak se mně vyhýbali, jak mě antisemitský klerikalismus, objasňoval. Vzpomínky dnes tížící, duši unavující. Prodělal jsem boje různé, ale boj proti antisemitismu stál mě nejvíce námahy a času, nejvíce nejen klidného, rozumného napětí, nýbrž i citového vzrušení...*“¹²³

Na otázku proč to ale dělal, odpověděl profesor Masaryk takto: „*PROTOŽE JSEM MUSEL.*“ Zároveň ale dodal, že by se prý nikdy nepletl do nedůležitých věcí a ne časových, které by byly jeho vlastním životním problémem.¹²⁴

4.4 Zamyšlení

Právě tyto dva případy nám přinášejí obraz, jak vypadal takový proces. Nemůžeme ale označit, že jeden by byl pozitivním příkladem a druhý naopak negativním.

Případ K. H. Borovského, dle autorova názoru, poukázal na správnost poroty pro takové delikty. Jak bylo možné, že se před soud dostal případ na základě špatně přeloženého zákona a omezení, která byla již dávno zrušena. Ač se K. H. Borovský zastupoval sám, dokázal, že se nestal osobností našich dějin pro nic za nic. Dokázal svými znalostmi najít chyby a svojí argumentací si naklonit porotu, která ho prohlásila neviným. Jako budoucí právník obdivuji jeho schopnost rétoriky a znalostí.

¹²² TOMAN, L. TGM a Hilsneriáda..., s. 54

¹²³ Kolektiv autorů. Hilsnerova aféra a česká společnost 1899 – 1999. Praha: židovské muzeum v Praze, 1999. 223 s. ISBN – 80-85608-28-6., s. 42

¹²⁴ KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera...*, s. 242

Jako vůbec jeden z prvních měl možnost být souzen lidmi od vlády nezávislími za čin, který směřoval proti vládě. Autor se domnívá, že právě proto byl i v tehdejší době zproštěn obvinění. Dnes bereme za samozřejmé vyjádřit se k věcem kriticky a kritizovat vlastně vše, od špatného počasí, po korupci, prezidenta i božího záměru. Je to ale výdobytek, který bychom měli ochraňovat i pro budoucnost.

Druhý případ, který jsem si vybral, byl případ Leopolda Hilsnera. Člověka, který byl odsouzen hned za dvě vraždy. Dle autorova názoru nelze říci, zdali porota byla zde spíše přitěžující nebo nikoliv. Jak je totiž vidět z dobových materiálů, celá společnost byla protisemitsky orientována. Bylo to vidět i na vzdělaných lidech, kteří se nepostavili na stranu obžalovaného. Nemůžeme ani dnes říci, jestli byl Leopold Hilsner vrahem, ale rozhodně na základě informací musíme mít důvodné pochyby o jeho vině a při zásadě trestního práva v pochybnostech ve prospěch, neměl být na základě takovýchto důkazů Leopold Hilsner odsouzen.

Hilsnerův advokát Dr. Zdenko Auředníček, se se svým mrtvým klientem rozloučil v článku *Můj klient Leopold Hilsner* slovy: „*Tento ubožák zemřel na hydrokarmii. Jako oběť jednoho z nejhroznějších justičních omylů všech dob si přinesl zárodek své smrtelné nemoci z žaláře, k němuž byl doživotně 'omilostněn'*.“¹²⁵

Doufám, že se mi aspoň podařilo nastínit oba případy. Každý by si sám o sobě zasloužil vlastní práci a ne pouze kapitolu. Věřím, že jsem poukázal i na fakt, který se vyskytl v případě Leopolda Hilsnera, že i to že náš názor je v menšině, neznamená to, že bychom nemohli mít pravdu a bojovat za svůj názor a nenechat se ovlivnit davem.

---

¹²⁵ KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera...*, s. 549

5. Pozitiva a negativa porotního soudnictví

V této kapitole bych se zaměřil na možná úskalí tohoto typu soudnictví a případná pozitiva. Doufám, že se mi podaří obsáhnout to nejdůležitější z obou dvou skupin. Pro mě to není jen otázka, zdali tento systém byl, či je, dobrý nebo špatný, nýbrž také doufám, že povede k zamyšlení, zdali je tento systém již překonaný, nebo nebylo by dobré tento právní institut znovu zavést. Dle mého skromného názoru záleží pouze na úhlu pohledu, zdali tento systém přináší pozitiva či negativa. Po přečtení článků a knih je vidět, že obě strany argumentovaly obdobnými, ne-li stejnými příklady, ovšem každý jinak.

Velice se mi líbila myšlenka *Dr. Fritz Austerlitz ze Spisu Pressfreiheit und Pressrecht*, kde se k porotnímu soudnictví vyjádřil takto. *Ne v instituci porotní spočívá tu zlo, ale v její zakrnělosti. Budiž porotní lavice zbavena pout jednostrannosti, budiž porotcům umožněno, aby rozeznávali a odlučovali, i ukáže se, že v judikatuře porot rozluštěny jsou ba úkoly: stříci čest občanovu i volnost kritiky.*¹²⁶

5.1 Porotní soudnictví proti tzv. soudům stařešinským, důvody vzniku

Tento institut byl poprvé zmíněn a přislíben v únorové ústavě z roku 1848. V § 103 byl pak přislíb porotního soudnictví pro všechny přečiny politické a tiskové a těžké zločiny. Toto bylo provedeno v platnost díky zákonu číslo 25/1850, jehož autorem byl doktor Josef Würth.¹²⁷

V roce 1862 Glasner zhodnotil fungování poroty takto. *Prý celým soudnictvím vanul zušlechťující dech, v lidu vzrůstala vážnost k právu a zákonu, stav právníků citil se býti povznášen stykem se soudci z lidu, konaje obtížnou úlohu, přiblížit jim zákon.*¹²⁸ Nutno ale podotknout, že právě Glasner patřil mezi zastánce a obhájce porotního soudnictví. Naproti tomu *Hey-Glunek*¹²⁹ naopak kritizuje fungování poroty, a to hlavně jejich verdikty, kdy i při zjevné a nesporné vině obviněného porota místo vyslovení vinen, vynesla zprošťující verdikt.

---

¹²⁶ KOERNER, Eduard. Obmezení působnosti či reforma porot?... , s. 17

¹²⁷ Tamtéž , s. 3

¹²⁸ KOERNER, Eduard. Obmezení působnosti či reforma porot?... , s. 3

¹²⁹ Tamtéž , s. 3

Autorem nového trestního řádu (119/1873) byl právě Glasner. Zde došlo i k definici politického deliktu, jenž byl definován jako *ten, který svojí povahou byl tak uzpůsoben, že se zpravidla zakládal na politických motivech*.¹³⁰ I z dnešního pohledu je vidět, že se jednalo o velice fádni definici. V době zavedení porot se nevedla již polemika, jestli byl dobrý nápad zavést laický pohled do řízení, nýbrž jeho forma. Jestli mělo být zavedeno porotní soudnictví po vzoru Anglie, či tak zvané soudy stařešnické (soudy přísežné). Tento spor ale byl nakonec, jak je i zřejmé, vítězným pro porotní soudnictví.

Porotní soudnictví jako takové má svoji kolébku v Anglii. Odtud se rozšířila nejprve do Francie, odkud se rozšířilo i k nám, ale již právě v pozměněné formě a ne ve svojí čisté originální podobě. K rozšíření porotního soudnictví došlo pod vlivem politického tlaku, jelikož lidé začali ztrácet víru v soudnictví jako takové. *Glasner ovšem varoval před nahlížením na tento institut pouze z politického hlediska nebo čistě právního. Porotní soudnictví zde fungovalo jako ochrana lidí před libovůli státních orgánů. Nahlížel na tento problém tak, že jejich zavedení je pokrokem. Dobré zavedení ale spadá do právní roviny*.¹³¹ Ale že důvod zavedení byl politický nebo spíše pragmatický, není pochyb. Ve Francii bylo porotní soudnictví zavedeno v době revoluce a tento institut byl přizpůsoben politickým idejím té doby a to, že národ má být svrchovaný a že má dbát na ochranu práv a svobod člověka a oddělení moci soudní mezi prvek profesionální, ale i laický.

Tím, co Storch považoval za nejdůležitější, byla právě nezávislost laických soudců na moci výkonné.¹³² Nemínil tím ovšem, že soudci z povolání by nebyli schopni býti nezávislí, ale spíše že pravděpodobnost ovlivnění je u laického prvku nesrovnatelně menší, ne-li přímo mizivá. A právě tato vlastnost porotního soudnictví měla podpořit důvěru v soudnictví. Na druhou stranu byla i je u laiků větší možnost ovlivnění veřejným míněním než u profesionálních soudců. Na toto ve svojí práci poukazoval Hyel. Že naopak porota v jasných případech viny naopak vyslovila osvobozující verdikt. K opačným případům ale docházelo pouze ve vzácných případech.¹³³ Nicméně i Storch přiznává, že i zde musel být právní důvod, bez kterého by nebylo možné tento institut realizovat.¹³⁴ Jako důvody právní viděl především Storch v základech tehdejšího trestního řízení.¹³⁵ Nebyla přípustná otázka

---

¹³⁰Tamtéž, s. 4

¹³¹ Internet Archiv; J.A.GLASNER, Zur Juryfrage, s. 9-13
<https://archive.org/details/zurjuryfrage00glasgoog>

¹³² STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 26

¹³³ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 26-27

¹³⁴ KOERNER, Eduard. *Obmezení působnosti či reforma porot?...*, s. 7

¹³⁵ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 33

odvolání v otázce skutkové (§ 283 ř.tr.). V tom byla spatřována právě nebezpečnost. Do rukou samotného soudce se totiž dostala možnost rozhodnout bez možnosti nápravy či další kontroly o vině či nevině obžalovaného a tím defacto rozhodnout i o jeho životě (tehdejší právní úprava připouštěla trest smrti, naproti dnešní právní úpravě, která ho nepřipouští- viz. z. č. 2/1993 Sb. - čl. 6/3 -Trest smrti se nepřipouští). Právě nebezpečnost byla spatřována v koncentraci této moci v rukou velice malého počtu lidí, kteří byli dle zákona neodvolatelní. Jako další pozitivní efekt laického elementu při přelíčení byl spatřován v tom, že *porotci byli povoláni až k hlavnímu přelíčení*.¹³⁶ To znamenalo, že nebyli ovlivněni jinými stadii řízení. Seznámit se mohli až s důkazy v hlavním řízení a neměli o případu znalosti jiných, než které se dozvěděli v hlavním řízení. Jako druhá výhoda začlenění laického elementu je nutnost souhlasného počtu dvou třetin hlasů (§ 329 ř.tr.) v tomto systému a jednohlasnost v systému anglickém. Toto mělo zabezpečit spravedlnost a správnost samotného rozhodnutí.

*Storch sám připisoval nezávislost soudců jako nejdůležitější záruku jejich správného rozhodnutí*¹³⁷. I v dnešním pojetí je považována právě nezávislost jako jeden z nejdůležitějších pilířů práva (neodvolatelnost soudce, neslučitelnost funkcí, jmenování prezidentem republiky, hmotné zabezpečení soudců, přeložení soudce bez jeho souhlasu a další).¹³⁸

Dalším argumentem, který hovořil pro podporu porotního soudnictví, a tedy laického elementu. Laický soudce žil v daných poměrech a měl tedy i blíže k obžalovanému a dokázal tedy možná lépe zhodnotit to, co obviněný provedl. Profesionální soudce měl na jedné straně zkušenosti, které získal z mnoha předchozích případů, ale právě toto mu mohlo ovlivnit názor a mohl *přestat být objektivní, na základě svých předchozích zkušenostech*.¹³⁹ Ale právě i nedostatek zkušeností u laických soudců se bral, dle Storchy, jako negativní prvek. Jelikož hranice mezi tím kde tato skutečnost znalosti je ku prospěchu nebo naopak je velice tenká.¹⁴⁰ Mohlo totiž dojít kvůli nedostatku znalostí k přelstění laických soudců, což by se s větší mírou pravděpodobnosti nemohlo stát soudci s dlouholetou praxí, který si léty praxe vycvičil právě třeba cit pro posouzení pravdivosti výpovědi svědka. Naopak Emil Synek varuje před úplným lidovým absolutismem, jelikož lidé nejsou

---

¹³⁶Tamtéž, s. 33

¹³⁷Tamtéž, s. 34

¹³⁸ z.č.1/1993 Sb, z.č.6/2002 Sb.

¹³⁹ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 35

¹⁴⁰ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 36

znalí v právu.¹⁴¹

Velice probíranou otázkou byla také otázka právního povědomí znalostí právních norem laickými soudci. Bylo vytýkáno, že laici nemohou znát právo tak jako profesionálové. Znalost lze nahradit poučením ze strany profesionálního soudce. *Dobře vysvětlit šlo hmotné právo, ovšem vysvětlení práva procesního bylo obtížné a šlo pochybovat o účinnosti takového poučení.*¹⁴² Pokud tedy shrneme tyto poznatky, nelze srovnávat způsobilost a znalosti laických soudců a profesionálních soudců. Lze ale připustit, že není velká nerovnováha v otázkách hmotného práva, které je jednodušší na pochopení. Rozhodně ale nelze souhlasit takto u procesních otázek, kde mají převahu profesionální soudci.¹⁴³

5.2 Soudy porotní vs. soudy přísežné

V předcházejícím textu se autor pokusil nastínit problematiku laického elementu v soudnictví. Pokusil se ukázat jak na právní, tak politické aspekty tohoto institutu a způsobilost soudců posuzovat právní normy, kde se dle literatury shoduje s profesorem Storchem, že laičtí soudci mají blíže k životu obžalovaného a možnost posouzení otázek, týkající se práva hmotného.

Při posuzování této otázky vycházel Storch ze dvou základních hledisek:¹⁴⁴

- *nezávislost soudů laických*
- *zvýšení garancí spravedlivého rozsouzení*

Dle těchto hledisek byl za vítěznou formu označen právě systém porotního soudnictví. Kde právě porotní soudnictví mělo zabezpečit ona dvě základní důležitá hlediska při rozhodování. Právě v tomto druhu došlo k většímu oddělení profesionálů a laiků. Zde nebyl laik tolik v kontaktu s profesionálem, mohl lépe prosadit svůj vlastní názor na danou skutkovou problematiku. Jako garance spravedlivého rozsouzení zde sloužila právě potřeba dvou třetin hlasů. *Toto stanovisko zastával i Wahlberg a John.*¹⁴⁵ Dalším pomyslným plusovým bodem k zavedení porotního

---

¹⁴¹SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost: Kritické úvahy vzhledem ku přípravě reformy tisk. a trest. zákona*. Olomouc: Promberger, 1903. 40 s., s. 5

¹⁴²STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 36-37

¹⁴³Tamtéž, s. 37

¹⁴⁴Tamtéž, s. 37

¹⁴⁵STORCH, František. *Řízení trestní rakouské ...*, s. 38

soudnictví bylo, že porotní soudy rozhodovaly pouze o právu hmotném, nikoliv o právu procesním jako u *soudu přísězných, kde rozhodovali spolu s profesionálními soudci i o těchto otázkách*.¹⁴⁶

Za negativum porotního soudnictví bylo označeno pokládání otázek porotě, kde při špatně položených otázkách docházelo k *nesprávným výrokům porot*.¹⁴⁷ Storch ale dále poukazuje k tomu, že k nesprávným výrokům docházelo i na straně soudců z povolání a nelze dle něj zavrhnout tento systém na základě takového tvrzení. Naopak dle §§ 332 a 362, pokud by došlo k vynesení odsuzujícího rozsudku, pokud bylo zřejmé, že obžalovaný je nevinný, mohlo být takové rozhodnutí zrušeno. Opačně argumentoval právě Synek, který podotýkal, že porota rozhodla o vině tam, kde by soudce z povolání rozhodl opačně.¹⁴⁸ Dle mého názoru, je zde právě na této argumentaci vidět, že na stejném případě lze argumentovat jak pro či proti. Záleží pouze na úhlu pohledu.

Jak již ale říkal Seneca či Ciceron a to, že *errare humanum est* neboli chybovat je lidské. I z tohoto důvodu existovaly opravné prostředky. Pokud vyjdeme z tohoto rčení, můžeme ho použít právě jako klad porotního soudnictví, jelikož zde o vině či nevině rozhoduje více osob a ne jediná. A větší pravděpodobnost, že se bude mýlit jeden člověk než celá skupina. Nemůžeme ovšem tento názor brát jako neměnný, jelikož jak nám historie ukázala na příkladech jako je Galileo Galilei, že může mít naopak pravdu jednotlivec nad skupinou lidí.

Po dlouhé debatě ale nakonec vyhrálo porotní soudnictví, jak v českých zemích, tak v Německu.

5.3 Vývoj kompetencí

Společnost byla s institucí porotního soudnictví spokojena a naopak místo zrušení požadovala rozšíření jeho kompetencí. Postupem času ale lidé sami chtěli zúžit kompetence a některé delikty vyjmout, jako byly například soukromé urážky na cti.¹⁴⁹

---

¹⁴⁶Tamtéž, s. 38

¹⁴⁷Tamtéž, s. 39

¹⁴⁸SYNEK, Emil. Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost ..., s. 5

¹⁴⁹KOERNER, Eduard. Obmezení působnosti či reforma porot?... , s. 7

5.4 Snahy o reformy či změny

V 90. letech 19. století docházelo k úmyslnému přesunu od porotních soudů před soud normální, a to za pomoci buď subsumpce či lehčí kvalifikace dané trestného činu. Tato taktika byla podporována státním aparátem a soudní soustavou jako takovou. Aby se advokát dostal před porotní soud, musel namítat těžší kvalifikace pro svého klienta, než mnohdy kvalifikoval právě státní zástupce, aby se věc nedostala před porotní soud.¹⁵⁰

Následně se zvedla vlna nevole i k porotnímu soudnictví, ale z úplně jiných důvodů. Bylo namítáno, že tvorba listin porotců byla již zastaralá. Že došlo k vytvoření samostatné třídy ve společnosti, která se mohla podílet na soudnictví. Projevila se snaha zrušit majetkový cenzus, který umožňoval zastávat tuto funkci povětšinou pouze bohatým vrstvám obyvatel. Jak jsem již v předchozí kapitole uvedl, listinný seznam byl defacto tvořen lidmi závislými na státním aparátu, kde do hlavního seznamu byli komisi zapsáni ti, kteří dle jejího mínění byli schopnějšími k zastávání takového postu.¹⁵¹ Nebyl vyslyšen ani C. J. Mittermaier (jeden z největších zastánců porotního soudnictví), který zastával názor, že by nemělo dojít k výběru tak, aby nebyla obava z její orientace na jakoukoliv třídu. Namísto toho se prosadila myšlenka, že porota je něco jako svědomí, tudíž by člověk měl být *souzen jemu rovnými*.¹⁵² Ale postupem času začalo být zřejmé, že je nutné, aby porota byla co nejširší z hlediska různého zastoupení, aby nedocházelo k excesům a zvýhodnění jedné třídy nad ostatními.

5.5 Pár důvodů proti porotám

V této části práce se autor bude věnovat důvodům hovořícím proti porotám jako takovým. Ten, kdo bude tuto práci číst, ať nebere tyto důvody jako utvrzení nesprávnosti tohoto institutu, ale pouze jako příležitost k zamyšlení.

Nejvíce kritických úvah o institutu porot jsem našel v díle E. Synka. Dalo se to ale předpokládat, jelikož podnadpis je označen jako kritická úvaha. S řadou názorů částečně souhlasím, ale ne rozhodně se všemi. Chápu některé myšlenky, ale rozhodně si nemyslím, že vše co je staré, je zákonitě i špatné. Říká se přeci, že *historia, magistra vitae*. Čím déle studuji, tak si trůfám věřit, že se z historie máme stále co učit a ponaučit se z chyb, které ostatní udělali před námi. Toto bych vztáhnul právě

---

¹⁵⁰Tamtéž, s. 8

¹⁵¹Tamtéž, s. 9-10

¹⁵²Tamtéž, s. 11

i na institut porotního soudnictví. To, že svojí formou patří do historie, neznamená, že je na ní něco špatného. Dodnes se na právnických fakultách v celé Evropě učí římské právo jako základ právnického vzdělání. Římské právo je označováno jako jedno z nejdokonalejších právních učeních, které je použitelné i v dnešní moderní době nebo alespoň by moderní právo mělo vycházet právě z něj. Je to možná tím, že dříve nedocházelo k častým změnám a i vytváření zákona nebyla otázka měsíců, ale i třeba desítek let. Myslím si, že ta rychlejší a jednodušší cesta k cíli není ta lepší. Ani časté změny nejsou ku prospěchu, někdy je tomu právě naopak.

Jedním z argumentů, který vycházel proti porotnímu soudnictví, byla právě rozdílnost v pojetí s původní anglickou předlohou. *V Anglii se před porotní soudy nedostávaly případy, pokud se obžalovaný k danému trestnému činu přiznal. V tu chvíli se případ dostává před soudce z povolání. K porotnímu soudnictví se ovšem také dostane pouze tehdy, pokud o to sám požádá. Nebyla zde, jako tomu bylo v našem trestním řádu, automatická kompetence.*¹⁵³

Jako další věc hovořící proti laickému prvku byla chybějící tradice laického prvku a vlastně jiný systém práva.¹⁵⁴ Právě rozdílnost kontinentálního práva, založeného na právu právních norem a anglosaského (angloamerického) založeného na precedentech. Právě rozdílnost postavení soudce. Evropská tradice byla postavená tak, že soudce zákon aplikuje, nikoliv že právo vytváří (judge made law).

5.6 Zpátečnictví?

Je možné, že zavedení porot bylo *zpátečnické*?¹⁵⁵ To si netroufám říci. Ale i takové názory byli typické pro dobu, kdy poroty fungovaly. Dle toho názoru to bylo spatřováno tím, že ve všech oborech docházelo k rozkvětu a specializaci profesí a jenom trestní soudnictví se odvrátilo od profesionálního soudce a o vině či nevině člověka nechalo rozhodovat lidi neznalé této profese, naprosté laiky. O otázkách závažných, jejichž rozhodnutí mělo nepochybně veliký vliv na budoucí život člověka.

---

¹⁵³ SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost ...*, s. 21-22

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 20

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 8

5.7 Odpovědnost a bezplatnost vykonávání

Problémem jistě byla *neodpovědnost porotců*,¹⁵⁶ ale ta byla i na straně profesionálního soudce, který rozhodoval dle svého vlastního svědomí, a pokud nadřízený soud rozhodl jinak ani on nebyl za to stíhán.

Určitě dalším negativem byl bezplatný výkon. To znamenalo, že úřad mohli zastávat movití, kteří měli možnost dovolit si platit výdaje spojené z účastí a byli schopni přežít i ztrátu zisku. Bylo jistě velice nespravedlivé, že v té době dostávali poslanci Říšské i zemské rady diety a lidé, kteří byli vybráni pro nelehký úkol posouzení viny či nevinu zastávali tento post bez jakýchkoliv náhrad.¹⁵⁷

5.8 Nutnost poroty?

Jedním z rozebíraných a diskutovaných témat tehdejší doby beze sporu byla nutnost a oprávněnost tohoto institutu. Důvodem změny soudního systému bylo odstranění provázanosti vlády a soudnictví. Soudcem se mohl stát pouze vzdělaný člověk, ale právě v této době ke vzdělání měly přístup majetné vrstvy a převážně tedy šlechta. Jak je každému známo z filmů a i historických spisů, šlechta si zakládala na přízni vládnoucího rodu a nebylo výjimkou, že odvozovali i příbuzenství. Docházelo tedy k velkému provázání soudnictví a politiky.¹⁵⁸ Právě toto provázání se nejvíce projevovalo v rozsudcích nad politickými delikty, kde se zvedla vlna nevole obyvatel a přání po změně. Synek poukazuje na to, že došlo k vzniku v radikálních dobách, a že pokud by se o takovémto návrhu rozhodovalo v klidu a ne za takovýchto okolností, dospěla by veřejnost i profesionálové z řad právníků, soudců a státních zástupců k jinému modelu nezávislého soudnictví. A to pokud to mohu nazvat k modelu soudnictví dnešní doby a ne dle jeho názoru, již zastaralého porotního soudnictví.¹⁵⁹

Navrhovali, aby soudci byli:¹⁶⁰

- oddělení od státní správy
- nezávislost soudců
- rozhodování ve sborech o různé velikosti dle závaznosti
- u některých druhů trestných činů nutnost jednotnosti hlasů při hlasování

¹⁵⁶SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost...*, s. 10

¹⁵⁷Tamtéž, s. 11

¹⁵⁸SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost...*, s. 22

¹⁵⁹Tamtéž, s. 22

¹⁶⁰Tamtéž, s. 23

Jako negativum bylo také spatřováno, že porotci *nesmějí též osopovati kritiku díla zákonodárce, které stojí povýšeno nad nimi právě tak jako nade všemi ostatními občany.*¹⁶¹ Zde si ale myslím, že tento pohled je již překonán, jelikož ani zákonodárce není neomylný. Zákony jsou tvořeny ve skutečnosti také jenom lidmi, i když používáme slova zákonodárce. Máme tady v dnešní době právě soudy, které mají provádět interpretaci. Tu měli provádět v té době i soudy. Vždyť zákony mají být psány tak, aby jim i člověk bez právnického vzdělání porozuměl. Pokud tomu tak nebylo, není a nebude, přestane mít právo svůj význam. Vždyť dle základních pravidel *ignorantia iuris non excusat*¹⁶² Pokud bychom apriori předpokládali, že lidé nejsou schopni interpretace a porozumění právních norem, dostali bychom se do patové situace, kdy bychom nemohli ani nikoho odsoudit. Vždyť právo má být odrazem reality, jak tvrdil již *Otto Friedrich von Gierke.*¹⁶³ Již *Digesta* hovoří, že *právo vzniká dohodou, nutností nebo zvykem.*¹⁶⁴ Je tedy přirozené a pochopitelné.

Rozporuplné otázky dle autorova mínění:

- nezávislost - nezávislost soudce, porotců
- objektivnost posouzení
- znalost práva
- styk s realitou - se všedním životem
- vzdělání
- zkušenost
- možnost ovlivnění
- důvěra v justici
- rozdílnost role advokáta

*Rozporuplné otázky dle Synka:*¹⁶⁵

- nedostatek znalosti trestních zákonů a práv u porotců
- tehdejší stav trestního práva procesního, složitost důkazů
- nedostatek možnosti porotců ovlivnění výše výměry trestu
- narušení rovnováhy

---

¹⁶¹Tamtéž, s. 24

¹⁶² z lat. překladu = Neznalost zákona neomlouvá

¹⁶³ WWW: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Pr%C3%A1vo>

¹⁶⁴ Ulp. D. 1,1,1 pr., Ulp. D. 1,3,40.

¹⁶⁵ SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost...*, s. 30

Nezávislost

Jako sporná se jevila a jeví dodnes nezávislost. Kde a v jakém případě je nezávislost lépe zaručena. V rukách soudce závislého na státu, či v rukou relativně nezávislých lidí? Jeden z důvodů zavedení porot, že *účastenství samého lidu při vykonávání soudnictví zvyšuje důvěra občanstva ve správný výkon spravedlnosti.*¹⁶⁶ Z jednoho úhlu pohledu ale i soudci jako takoví jsou přeci lidé, občané národa, kteří právě svým vzděláním a sebezdokonalováním dosáhli na pozici soudce.

Znalost práva a s ní spojená objektivnost

Je otázkou, zdali větší míra znalosti přináší větší míru objektivnosti. Je asi nesporné, že každý člověk získává zkušenosti v průběhu života. Získává je svojí činností. Člověk po škole je sice nabyt vědomostmi, ale chybí mu zkušenost z praxe. Tímto se mezi sebou liší i sportovci, kteří se věkem přeci nestávají horšími, ani právníci či soudci. Mohlo by se říci, že naopak s věkem se rozšiřuje jejich pohled na věci. V tom ale může být i právě problém oproti porotcům. Je možné, že právě každodenní souzení vnese do života rutinu a stereotyp? Že se člověk začne dívat na věci jinak než jako laik? Myslím si, že určitě každý profesní stav žije v určitém světě. Lépe řečeno, je v kontaktu s určitými lidmi a pohybuje se v určitých kruzích a tím bohužel ztrácí přehled i o jiných věcech. Domnívám se, že naopak porota v případech ublížení na zdraví či jiných násilných trestných činů je schopna obviněného odsoudit za vraždu spíše než soudce, jelikož pro laika, když na někoho vytáhne nůž, musí vědět, že když ho bodne, tak ho tím i nejspíš zabije. Ale to je pouze moje hypotéza.

Na druhou stranu *má člověk zajisté větší důvěru v člověka vzdělaného v daném oboru, než v laikovi jako takovém.*¹⁶⁷ Dalším možným negativem pro porotní soudnictví bylo, že o hlasování poroty se dle § 329 tr. ř. sepsal protokol a výrok se nijak dále neodůvodňoval. Což přináší řadu sporných otázek, jelikož nebylo poté patrné, na základě jakých důkazů a proč došlo k odsouzení či zproštění obviněného.

Mezi zastánce porot patřil i Clarence Darrow (1857-1938), jeden z nejlepších advokátů americké historie. Právě Darrow ve svém článku pro magazín Esquire ve

---

¹⁶⁶ SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost...*, s. 29

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 29

článku *How to Pick A Jury* tvrdil, že *běžná pravidla pro uplatnění práva jsou vcelku jednoduchá, není nesnadné se jich držet.*¹⁶⁸

Narušení rovnováhy

Synek ve své práci poukazoval na možnost zvýhodnění jedné procesní strany nad druhou. Jak se vyslovil i náš Ústavní soud *rovnost jedince v důstojnosti a právech je základním stavebním kamenem našeho ústavního řádu.*¹⁶⁹ Byla zde obava možného zvýhodnění obviněného. Odpůrci porot spatřovali porotu jako pozitivum, které nadržuje a je ve prospěch obviněného a že pokud je obviněnému dána možnost zástupce z řad advokátů, je porota další zvýhodnění.¹⁷⁰

Toto narušení ale nebylo spatřováno ve všech případech. Porota nebyla označena za špatný nápad v otázkách politických deliktů. *Zde prý by měli právě spoluobčané rozhodnout, zdali dotyčný porušil veřejný zájem.*¹⁷¹ Právě pro tyto trestné činy označovali porotní soudnictví jako *věc nezbytnou pro každý moderní stát.*¹⁷²

Právě u toho druhého bodu spatřuji vlastně protirečení si samými odpůrci tohoto typu soudnictví. Pokud trestné činy proti zdraví a životu není laická veřejnost schopna posoudit, jak to že politické delikty je schopna lépe pochopit? Není přeci jednodušší posoudit podstatu vraždy, znásilnění než otázky týkající se této problematiky nebo na úrovni totožné? Pojem politický delikt je přeci daleko abstraktnější než pojem jako vražda. Pokud pro určité činy byla porota označena jako pokrok, jak mohla být v jiných ohledech zpátečnická?

5.9 Správnost reformy?

I od odpůrců porotního soudnictví zazníval názor, že by nemuselo dojít k zrušení systému, ale pouze ke změně již nastavených pravidel. Systém by se měl dle jejich názoru více přiblížit původnímu anglickému modelu. A to zejména u osob, jež se k činu doznaly, vynětí z pravomoci porotních soudů a přesun kompetence

¹⁶⁸ WWW: http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/DAR_JURY.HTM

¹⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 06. 06. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 42/04, publikován pod č. 405/2006 Sb., pozn.č. 483, odst. 24

¹⁷⁰ SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost...*, s. 30

¹⁷¹ SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost...*, s. 31

¹⁷² Tamtéž, s. 31

k profesionálním soudcům a zavedení možnosti obviněného rozhodnout, zdali si přeje být souzen porotou. Dále navrhovali, aby k vymezení příslušnosti nebylo použito kritérium výše trestu, nýbrž druh trestného činu.¹⁷³ Právě institut porotní soudnictví je zde brán jako pojistka proti svévůli státu a i pomoc obviněnému a proto se určitá část populace domnívala, že právě tresty s vysokým stropem odnětí svobody či trestu smrti by neměli být přisouzeni porotě, která byla vytvořena jako ochrana.¹⁷⁴ Byla zde i autorem zmíněná otázka, je-li tomu skutečně tak. Jestli porota je záruka ochrany obviněného, svědčí o tom i jiná část práce zabývající se procesy té doby, zvláště pak případ Leopolda Hilsnera, kde naopak laický prvek zapříčinil odsouzení nevinného. Nutno podotknout, že za to nemohl jen laický prvek, nýbrž předsudky celé veřejnosti, a to i té vzdělané. V tomto případě ani profesionální soudci nebyli objektivní.

Dle těchto modifikací, měly do pravomoci porotních soudů spadat pouze:¹⁷⁵

- zločiny velezrady (§§ 58-62 tr.z.)
- rušení veřejného pokoje (§ 65 tr.z.)
- povstání (§§ 68-72 tr.z.)
- vzbouření (§§ 73-75 tr.z.)
- veřejné násilí (§§ 76,78 a 80 tr.z)
- pobuřování, přečin snižování nařízení úřadů (§ 300 tr.z)
- popuzování k nepřátelství proti národnostem, náboženským společnostem (§302 tr.z)
- věci spáchané při politických demonstracích:
  - úmyslné poškození cizího majetku (§ 85 tr.z.)
  - veřejné násilí (§ 87 tr.z).

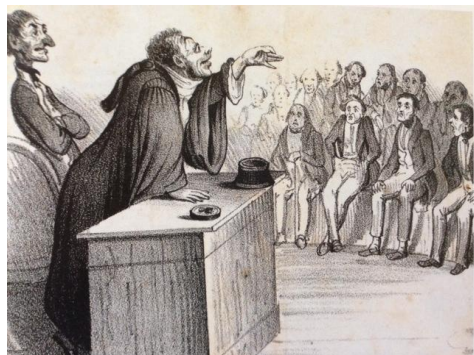
---

¹⁷³Tamtéž, s. 35

¹⁷⁴Tamtéž, s. 35

¹⁷⁵ SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost...*, s 37

5.10 Rozdílné role advokáta

Obr.č. 4 – Advokát řeční před porotou

BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku ...*, strana 11

Je advokacie noblesní povolání? Jak poukazuje JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, ml., ne vždy je toto povolání označeno za noblesní.¹⁷⁶ Poukazuje se dále na to, že sice ne vždy je toto povolání považováno za noblesní či to nejslušnější, ale právě z řad advokátů jsou nejčastěji voleni lidé do předních funkcí ve státní správě, politice,¹⁷⁷ a pokud je člověk spoluvlastníkem třeba nemovitosti, všichni se zajisté shodnou kdo by se měl o věci starat. Dalo by se říci, že advokátní řemeslo je nevděčné. Pokud obhajujete v očích lidí někoho nevinného, jste bráni za hrdinu v lesklé zbroji, který bojuje s mocnostmi pekelnými o záchranu nebohého chudáka. Ale nejen nevinní si zaslouží ochranu a ne ten, kdo je v očích veřejnosti pachatelem, je i jím ve skutečnosti. V našem ale i angloamerickém právním systému, platí presumpce nevinny. Pokud obhajujete člověka v očích veřejnosti špatného, i vy sám jste ten špatný a vaše argumenty jsou jen advokátské úskoky, slovíčkaření či jen *právnícké důvody*.¹⁷⁸

Než se autor pustí do komparace role advokáta před porotou a před soudcem z povolání, dovolí si nejdříve vysvětlit, kdo to vlastně advokát je. Slovo advokát pochází z latinského *advocatus* (*přivolaný*). Význam i označení pro profesi se v průběhu staletí měnil. Byli označováni za *prokurátory* či *řečníky*.¹⁷⁹ I jejich náplň prací se v průběhu let měnila a je nutno k profesi právnícké přistupovat rozdílně v jejích etapách. V průběhu let zde byli dva základní přístupy k advokacii. A to přístup *materiální* a *formální*. V materiálním pojetí není nutné k zastupování či

¹⁷⁶ BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. V Praze: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. 271 s. ISBN 978-80-7035-427-8., s. 9

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 9

¹⁷⁸ BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.....*, s. 9

¹⁷⁹ Tamtéž. 11-12

udílení právní pomoci či obhajobě před soudem mít zvláštní kvalifikační vlastnosti, co se týká vzdělání, zkoušek, nebo být zapsaný v nějakém seznamu.¹⁸⁰ Naproti tomu ve formálním pojetí, které je typické pro dnešní dobu, musí advokát splňovat *kvalifikační požadavky a podmínky* pro výkon tohoto povolání.¹⁸¹

No a jaká je tedy role advokáta před soudem s porotou? Asi dle položené otázky lze usuzovat, že zde nějaký rozdíl oproti našemu systému před soudcem z povolání je. Před porotou ob stojí jen výborný řečník. *Ale řečníka nedělá mnoho mluvení či naopak, spíše něco mezi tím, jelikož advokátovi ublíží před očima poroty i přílišná upovídání či naopak mlčení.*¹⁸² Nestací umět čísla paragrafů, ale je třeba umět mluvit, oslovit lidi a svým projevem je zaujmout natolik, aby advokáta vnímali. Každý jistě viděl někdy *Perryho Masona*,¹⁸³ seriál *JAG* s hlavním hrdinou *Harmonem Rabbem*¹⁸⁴ či relativně nový seriál *Kauzy z Bostonu*.¹⁸⁵ Právě na těchto seriálech lze velice snadno popsat rozdíl mezi postavením s porotou a bez poroty. Možná i díky těmto seriálům má člověk, který se nedostal nikdy do soudní síně představu, že i v České republice probíhá vše stejně. Ale opak je pravdou. V našem systému je to soudce, kdo je pánem řízení. V systému porot je soudce spíše rozhodčí, který hlídá strany a nechává volnost procesu.

Další novou vlastností, kterou advokát před porotou musí mít, je schopnost vybrat si správně porotu, lépe řečeno její členy. *Musí dokázat vybrat takové lidi, kteří jsou schopni se vcítit do postavení jeho klienta a přimět je, aby nerozhodovali jen o jeho osudu, ale aby si představili, že to oni sedí na jeho místě. Musí být schopni rozeznat, kdo bude schopen být spravedlivý. Zde se ale slovo spravedlnost bere jako synonymum pro nevinnost klienta. Je potřeba se zaměřit z jaké společenské vrstvy pochází, jelikož lidé ze stejné třídy jsou schopni lépe se vcítit do postavení klienta.*¹⁸⁶

Dnešní práce advokáta je postavena především na schopnosti psát nežli mluvit. A můžeme si položit otázku, zdali je tomu dobře. I při studiu na právnických fakultách je kladen důraz na psaný projev a někdy až doktrinální nutnost znalosti paragrafového znění zákonů.

---

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 12

¹⁸¹ Tamtéž, s. 14

¹⁸² WWW: http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/DAR_JURY.HTM

¹⁸³ WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Perry_Mason, <http://www.csfd.cz/film/70787-perry-mason/>

¹⁸⁴ WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Harmon_Rabb

¹⁸⁵ WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Boston_Legal, <http://www.imdb.com/title/tt0402711/>

¹⁸⁶ WWW: http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/DAR_JURY.HTM

Někdo může namítat, že pokud v systému s porotou může být diametrální rozdílnost v kvalitě advokáta a že někdo může spor prohrát jen proto, že si není schopen dovolit platit lepšího advokáta. To by mohla být pravda, ale pokud jsou poroty zavedeny pro věci trestní nikoli soukromoprávní, je zde přeci státní zástupce. Ten by měl být přeci stejně dobrý, ne-li lepší než advokát. Ve všech povoláních najdeme lidi lepší i horší, ale to přeci neznamena, že bychom měli bránit těm dobrým být dobrými. Je samozřejmé, že ti kteří nejsou dobrými rétory, budou stát vždy proti zavedení porot, ale ne z důvodu, že by tento systém byl špatný, ale proto, že se budou bát, že přijdou o práci. Často se hovoří, že dnes je na trhu práce již hodně právníků a že by možná bylo dobré zavést *princip numerus clausus, tedy státem stanovený počet advokátů, jimž bylo povoleno profesi vykonávat. Z advokáta se měl stát loajální úředník spolupracující s loajálním soudcem.*¹⁸⁷ Není to ale špatně? Neměla by zůstat možnost svobodného přístupu k tomuto povolání právě z důvodu, aby se ti dobří mohli prosadit? Život není nikdy jednoduchý, ale pokud na takovéto noblesní povolání zavedeme numerus clausus, vrátíme se zase zpět ve vývoji. Proč by neměl mít možnost člověk po absolvování vysoké školy a všech příslušných zkoušek možnost stát se advokátem, pokud o tom sní celý život, a pokusit se vykonávat tuto profesi.

Rád bych zakončil tuto kapitolu citací:

„Nesouhlasím s tím, co říkáte, ale budu do smrti bránit vaše právo to říkat.“

Voltaire (François-Marie Arouet)

---

¹⁸⁷ WWW: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6291>

6. Závěr

V závěru své práce bych chtěl shrnout předešlé stránky. Doufám, že se mi podařilo udělat nástin problematiky. S odstupem času vidím, že i část každé kapitoly by si zasloužila vlastní samostatnou práci a podrobné rozebrání. Na začátku práce jsem se obával, že nebudu schopen napsat takto v celku rozsáhlou práci. I přes občasné obtíže se mi to ale podařilo.

Druhá kapitola s označením Tradice porotního soudnictví v Británii a USA se pokoušela přinést pohled na kolébku institutu poroty. Nejdříve ale bylo nutné přiblížit rozdílné druhy právních systémů, které na naší Zemi jsou. Právě porotní soudnictví pochází z takzvaného angloamerického právního systému, dříve nazývaného anglosaský systém. Dle autorova názoru je lepší označení angloamerický, jelikož tím lépe charakterizuje systém jako takový. Původně vznikl tento systém v Británii a do Spojených států amerických se rozšířil, ale neudržel se ve svojí originální formě. Mohlo za to samozřejmě vyhlášení nezávislosti Spojených států amerických a následný samostatný vývoj. Ten je velice vidět v pohledu na prameny práva, kde v USA nejsou za prameny považovány právní obyčeje (*custom*) a možnost soudu neaplikovat zákon, jelikož je v rozporu s ústavním pořádkem. Tato možnost v Británii chybí, jelikož parlament je zde brán odlišněji, jelikož Británie je království a nikoliv demokratická federace jako Spojené státy americké. Autor se pokusil nastínit rozdílnost třeba v typu porot, které existují zde a které byly u nás. Různé způsoby výběru poroty a jiné.

Třetí kapitola Vznik a vývoj porotního soudnictví v českých zemích pojednává o vzniku tohoto institutu u nás. Od její proklamace v únorové ústavě, po její krátké zavedení a zrušení následně císařským patentem až k jejímu znovuzavedení roku 1873. Je zde popsáno rozhodování porotního soudu, na jaké trestné činy se vztahuje, jak se vytváří seznamy porotců, jejich výběr, různá omezení, způsob hlasování o otázkách. Tato kapitola se také zabývá opravnými prostředky a následně také reformami tohoto institutu až po jeho zrušení v roce 1948. Bylo zajímavé pročitat, jak se i tento institut měnil, jaké byly na něj názory, zvláště pak jeho úprava z roku 1946.

Čtvrtá kapitola se zabývá dvěma významnými procesy, a to procesem s Karlem Havlíčkem Borovským před Pražskou porotou a případem Leopolda Hilsnera. První případ K. H. Borovského hezky dokazuje, jaké pozitivum přineslo porotní soudnictví, roli schopného, chytrého rétora před porotou a možnost kritizovat

tehdejší vládu, aniž by o této kritice rozhodoval člověk na této vládě závislý. Druhý případ je případem, kdy rozum a racionalita lidí zmizí. Tento případ, nazývaný také někdy jako česká Dreufusova aféra, je příkladem, kdy ani vzdělaní lidé nebyli objektivní. Jen málokdo se nenechal v tomto případě strhnout vlnou antisemitismu a předsudky. Nelze říci, že by to byla jen porota, kdo zavinil Hilsnerovo odsouzení. Ze spisů je vidět, že ani vzdělaní lidé nebyli otevřeni spravedlnosti.

Poslední kapitola se zabývá pozitivy a negativy porotního soudnictví jako institutu a možností laického prvku na nalézání spravedlnosti. Ani v době zavedení, se společnost zcela neshodla, zdali je to nejlepší způsob, ale postupem času si na tento institut zvykla a spíše žádala jeho reformu a úpravu. Největším nedostatkem bylo převzetí upravené francouzské verze tohoto právního institutu. Možná i rozhodování poroty v původní verzi je spravedlivější, kde v otázce viny je nutno jednotnosti hlasů. Řeší se zde otázka, že verdikt vinen může porota vyřknout, pokud zde nejsou důvodné pochybnosti. Dále se v této kapitole dozvíme také něco o roli advokáta. Je bezpochyby jasné, že v systému porotním se role advokáta velice liší. Musí být nejen dobrým právníkem (mít znalosti práva), ale také rétorem a psychologem. Musí odhadnout porotce nejen při výběru poroty samotné. Mít schopnost předvídat reakce na různé druhy vyjadřování skutečností. Musí si získat pozornost poroty a dokázat si ji přiklonit na svoji stranu. Vědět kdy využít zvýšení či naopak snížení hlasu. Prostě to vše, co každý zná z amerických filmů.

Věřím, že se mi podařilo nastínit základní problematiku a doufám, že budu mít v budoucnu možnost se tomuto tématu ještě věnovat více do hloubky, jelikož si myslím, že ani tato otázka porotního soudnictví v českých zemích není otázkou pouze právně historickou.

Resumé

ENGLISH RESUMÉ

The theses deals with jury justice and is meant to inform the reader about this issue.

Naturally, historical development is related to this legal concept. Thus the study also gives information about the countries where jury justice originated which undoubtedly are Great Britain and the United States of America. The chapter on the development in GB and the USA also presents the types of juries and the ways of selection of the jurors.

Further the study focuses on the jury justice in the Czech Lands since the 2nd half of the 19th century. It describes the historical development, starting with the formation of a jury per se, its selection, proof judgment, the functioning, the decision making, to its dissolution.

The study also describes two interesting cases judged by jury justice. It is the case of Karel Havlíček Borovský before the Prague jury in 1848, and the infamous case of Leopold Hilsner which can be called the Czech parallel of the Dreyfus affair.

And last but not least the study deals with the positives and negatives of jury justice and with the different roles of lawyers in the jury justice system compared to the contemporary one.

DEUTSCHE RESUMÉ

Diese Diplomarbeit widmet sich dem Geschworenengerichtswesen und soll die Leser mit dieser Problematik vertraut zu machen.

Mit diesem Gerichtsinstitut (legal concept of) ist natürlich auch eine historische Entwicklung verbunden. Deshalb stellt der Leser mit Hilfe von dieser Diplomarbeit auch manche Informationen über die Herkunft des Geschworenengerichtswesens (jury justice) fest, was ohne Zweifel die Länder Großbritannien und die USA sind. In der Kapitel, die die Entwicklung in Großbritannien und in den USA beschreibt, werden auch unterschiedliche Geschworenengerichtsarten sowie ihre Auswahlmöglichkeiten (selection of the jurou) beschrieben.

Im nächsten widmet sich diese Arbeit dem Geschworenengerichtswesen auf dem böhmischen Gebiet seit der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts. Auch hier wird die historische Entwicklung beschrieben. Seit der Entstehung des ursprünglichen Geschworenengerichts, seine Auswahl, Auswertung der Beweise, seine Tätigkeit sowie Entscheidungstätigkeit bis zu seiner Aufhebung.

In der Arbeit werden auch 2 interessante Rechtsstreitigkeiten beschrieben, die vor dem Geschworenengericht stehen geblieben worden sind. Es handelt sich um Prozeß mit K.H.Borovský, der vor dem Prager Geschworenengericht im Jahre 1848 stand, und der anrühige Prozeß mit Leopold Hilsner, dessen Prozeß wir als eine tschechische so genannte Drayfus-Affaire benennen können.

Nicht zu letzt werden in der Arbeit die Vor- und Nachteile des Geschworenengerichtsinstituts sowie die Rolle des Anwalts im damaligen System im Vergleich mit dem heutigen Stand beschrieben.

Seznam použité literatury a pramenů:

Knižní díla

3. kapitola byla částečně prezentována a přednesena na konferenci Dny práva 2013= Days od Law 2013(Brno, Česko). Příspěvek byl doporučen k tisku do sborníku Dny práva 2013= Days of Law 2013, byla také prezentována na mezinárodní konferenci Býkov 2013 setkání vědeckých pracovníků a bude publikována ve sborníku Naděje právní vědy

ADAMOVIÁ, Karolina et al. *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*. Vyd. 1. Praha: LexisNexis CZ, 2005. 231 s. ISBN 80-86920-07-0

BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. V Praze: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. 271 s. ISBN 978-80-7035-427-8

Bible: český překlad Jeruzalémské bible. V Praze: Euromedia Group, 2010. 1069 s. ISBN 978-80-242-2900-3

ČERNÝ, Bohumil et al. *Hilsneriáda: (k 100. výročí 1899-1999)*. Polná: Linda - Jan Prchal, 1999. 188 s. ISBN 80-238-4993-X

ČERVINKA, František. *Hilsnerova aféra a její literární dozvuk*. Polná: Linda, 1999. 24 s. ISBN 80-238-4280-3

Karel Havlíček Borovský před pražskou porotou v r. 1849. V Praze: V. P. Nešněra, 1896. 32 s

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi, 247 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1

KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. xviii, 248 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-089-3

Kolektiv autorů, Polná 1999

Kolektiv autorů. Hilsnerova aféra a česká společnost 1899 – 1999. Praha: židovské muzeum v Praze, 1999. 223 s. ISBN – 80-85608-28-6

KOERNER, Eduard. *Obmezení působnosti či reforma porot?*. Praha: Právn. rozhledy, [1904]. 32 s. Knih. Právnických rozhledů; 1

KOSATÍK, P., KOLÁŘ, M.. Jan Masaryk: pravdivý příběh. Praha: Mladá fronta, 1998, ISBN 978-80-204-2045-9.

KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera*. Vyd. 1. Praha: Sefer, 1994. 574 s. Judaika; sv. 4. ISBN 80-900895-9-3.

KUKLÍK, Jan a SELTENREICH, Radim. *Dějiny angloamerického práva*. Vyd. 2., V nakl. Leges vyd. 1. Praha: Leges, 2011. 871 s. Student. ISBN 978-80-87212-87-5

MALÝ, Jakub, Porota. In: Riegrův slovník naučný VI. Praha 1868

MASARYK, T. G. Nutnost revidovati process Polenský. Praha: Čas, 1899. 16 s

MOC, Petr, Porotní soudnictví v českých zemích v 2. polovině 19. století, In: Dny Práva 2013

MOC, Petr, Porotní soudnictví v českých zemích aneb něco málo o porotě, In: Sborník Naděje právní vědy

RAKOUSKO-UHERSKO, SALÁK, Pavel, ed. a TAUCHEN, Jaromír, ed. Říšská sbírka zákonů 1848-1918 [DVD-ROM]. Brno: Masarykova univerzita, 2009. Edice učebnic PrF; č. 440. Požadavky na systém: internetový prohlížeč. ISBN 978-80-210-5093-8. Dostupné také z:

<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/index.html>

SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 1134 s. ISBN 978-80-7380-043-7

STORCH, František. *Řízení trestní rakouské. Díl I*. V Praze: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887

SYNEK, Emil. *Soudnictví porotní, jeho vývoj a oprávněnost: Kritické úvahy vzhledem ku příprav. reformě tisk. a trest. zákona*. Olomouc: Promberger, 1903. 40 s

TOMAN, L. TGM a Hilsneriáda. Polná: Linda, 2007. 76 s

Ulp. D. 1,1,1 pr., Ulp. D. 1,3,40

VAŠÍČEK, Petr, Aktuální stav rehabilitace Leopolda Hilsnera, In: Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999: sborník přednášek z konference na Univerzitě Karlově v Praze: 24.-26. listopadu 1999, Praha: Židovské muzeum v Praze, 1999

Cizojazyčné

BLACKSTONE, William. *Commentaries on the laws of England: in four books*. 16th ed. London: A. Strahan, 1825. 4 sv

HALL, Kermit, *American Legal History: Cases and Materials*, Oxford University Press, 1996.

CHROMÁ, Marta, DVOŘÁKOVÁ, Jana a DAVIDSON, Sean W. *New introduction to legal English: revised edition*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2011. 2 sv. (481, 512 s.). ISBN 978-80-246-1950-7

Časopisecká díla

BALÍK, Stanislav, K tradici porotního soudnictví v českých zemích. In: *Historický obzor* I, 1994

HAVLÍČEK, Karel, Výklad oktrojované ústavy od 4. března. In: *Národní listy* č.62, 1849

Kriminalistika. 1949, roč. IV., č. 3.

LAMEŠ, Jaroslav, Tiskové procesy Karla Havlíčka Borovského v Kutné Hoře 1850-1851, In: Havlíčkovobrodsko: vlastivědný sborník. V Havlíčkově Brodě: Okresní vlastivědné muzeum Havlíčkův Brod, [1971]

ZUCKER, A., A., O otázkách k porotcům. In: Právník (1869, 8), 1869

Judikatura:

Nález kasačního soudu ze dne 24. září 1874 (číslo sbírky 25)

Nález kasačního soudu ze dne 21. ledna 1881 (číslo sbírky 316)

Nález kasačního soudu z 31. března 1882 (číslo sbírky 440)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ve věcech trestních. Generální rejstříky k ročníkům I-X (1919-1928). Praha 1929

Nález Ústavního soudu ze dne 06. 06. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 42/04, publikován pod č. 405/2006 Sb., pozn.č. 483

Internetové zdroje:

Advokát mezi Skyllou a Charybdou [online]. Česká advokátní komora [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6291>

Bill of Rights. [online]. The Charters of Freedom [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://www.archives.gov/exhibits/charters/bill_of_rights_transcript.html

Boston Legal [online]. Wikipedia. The free Encyclopedia. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Boston_Legal nebo Boston Legal [online]. IMDb [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://www.imdb.com/title/tt0402711/>

Clarence Darrow, "How to Pick A Jury" (1936) [online]. UMKC School of Law [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/DAR_JURY.HTM

Důvodová zpráva k zákonu č. 319/1948 [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Digitální knihovna. NS RČS 1948-1954. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0160_05.htm

Erie Railroad Co. V. Tompkins – 304 U.U. 64 (1938). [online]. Justia US Supreme Court [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://supreme.justia.com/cases/federal/us/304/64/case.html>

Harmon Rabb [online]. Wikipedia. The free Encyclopedia. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Harmon_Rabb

Hurtado v. People of state of California, 110 U.S. 516 (1884) [online]. FindLaw for legal professionals [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://caselaw.lp.findlaw.com/cgi-bin/getcase.pl?court=us&vol=110&invol=516>

Challenge for cause [online]. The free Dictionary by Farlex [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/challenge+for+cause>

Jindřich II. Plantagenet. [online]. Wikipedia. The free Encyclopedia. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jind%C5%99ich_II._Plantagenet

Jury selection [online]. Wikipedia. The free Encyclopedia. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Jury_selection

Karel Havlíček Borovský [online]. Wikipedia. The free Encyclopedia. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Borovsk%C3%BD>

Národní noviny číslo 62 [online]. Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i Digitalizovaný archiv časopisů [citováno 18.2.2014] dostupná na WWW: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=NarN/2.1849/62/245.png>

Peremptory Challenge [online]. The free Dictionary by Farlex [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/peremptory+challenge>

Perry Mason [online]. Česko-Slovenská filmová databáze [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://www.csfd.cz/film/70787-perry-mason/>

Perry Mason [online]. Wikipedia. The free Encyclopedia. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Perry_Mason

Právo [online]. Iuridictum Encyklopedie o právu [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Pr%C3%A1vo>

Swift v. Tyson, 41 U.S. 1 (1842). [online]. FindLaw for legal professionals [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=US&vol=41&invol=1>

Tomáš Garrigue Masaryk [online]. Wikipedia. The free Encyclopedia. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Tom%C3%A1%C5%A1_Garrigue_Masaryk

The Statue of Westminster the Second. [online]. Legislation.gov.uk [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <http://www.legislation.gov.uk/aep/Edw1/13/1/introduction>

Voir dire [online]. Wikipedia. The free Encyclopedia. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Voir_dire

Zur Juryfrage , J.A.GLASNER [online]. Internet Archiv [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: <https://archive.org/details/zurjuryfrage00glasgoog> nebo http://books.google.cz/books?id=29cLAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Zdroje seznamu příloh

United States Declaration of Independence [online]. Wikipedia. The free Encyclopedia. [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Us_declaration_independence.jpg

Bill of Rights. [online]. The Chartes od Freedom [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW: http://www.archives.gov/exhibits/charters/bill_of_rights_transcript.html

USA v. Mohammed Hashim - Defense Voir Dire of Military Judge [online].
Wikipedia [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW:
http://en.wikipedia.org/wiki/File:USA_v._Mohammed_Hashim_-_Defense_Voir_Dire_of_Military_Judge.pdf

Úvodní strana zákona č.121/1873 - RAKOUSKO-UHERSKO, SALÁK, Pavel, ed. a
TAUCHEN, Jaromír, ed. Říšská sbírka zákonů 1848-1918 [DVD-ROM]. Brno:
Masarykova univerzita, 2009. Edice učebnic PrF; č. 440. Požadavky na systém:
internetový prohlížeč. ISBN 978-80-210-5093-8. Dostupné také z:
<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/index.html>.

Národní listy č.62 [online]. Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i Digitalizovaný
archiv časopisů [citováno 18. 2. 2014] dostupná na WWW:
<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=NarN/2.1849/62/245.png>

Seznam příloh

Příloha A - Deklarace nezávislosti USA

Příloha B- Listina práv (Spojené státy americké)

Příloha C - Voir dire dotazník

Příloha D - úvodní strana zákona č.121/1873

Příloha E- Národní listy č. 62

Příloha C Voir Dire dotazník

UNCLASSIFIED// FOR PUBLIC RELEASE

UNITED STATES OF AMERICA

v.

Mohammed Hashim

Defense Voir Dire of Military Judge

7 November 2008

I. The below Voir Dire questions are submitted timely to the Military Judge for the purpose of determining whether grounds exist to disqualify the Military Judge IAW R.C.M. 902:

Position on Military Commissions Trial Judiciary

- a) Please describe the process by which you were selected for participation as a military judge for these commissions. Did you volunteer for the position as a military judge with the commissions? If yes, why did you volunteer?
- b) Did you have to fill out any kind of form or questionnaire related to the position? If so, please provide a copy of any such document.
- c) Were you interviewed for the position? If so, please indicated by whom, when, and the substance of the interview(s).
- d) Did you receive any briefings on your role and responsibilities as a military judge in these military commissions from anyone to include, but not limited to, the Chief Judge of the Military Commissions, the Office of the General Counsel for the Department of Defense, the Office of the Judge Advocate General of the Navy, the office of the Chief Prosecutor of the Military Commissions, or the Office of the Convening Authority for the Military Commissions?
- e) Please provide a description of the reporting chain for your fitness report (officer evaluation) while you are detailed to a military commissions case.

Personal Information and Associations:

- f) Are you or any of your family members (within the third degree of relationship) or close personal friends personally acquainted with anyone who was killed, injured, or present for any "terrorism" attack to include, but not limited to the 1983 Beirut bombing; the 1993 attack on the World Trade Center; the 1998 U.S. Embassy bombings in East Africa; the attack of the U.S.S. Cole, or the attacks on September 11, 2001 (9/11) at the World Trade Centers,

UNCLASSIFIED// FOR PUBLIC RELEASE

AE 9 (Hashim)
Page 1 of 5

UNCLASSIFIED// FOR PUBLIC RELEASE

Pentagon, or in Pennsylvania? If so, please list the person, event, and a brief description of your relationship to that person.

- g) Do any of your family members (within the third degree of relationship) or close personal friends play any role in a governmental agency? If so, what agency and what branch? Does their role involve making any decision on policies or regulations that could have any affect or influence on the military commission process?
- h) Have you, or a family member (within the third degree of relationship), ever made any financial contributions to any political candidate or party? If yes, please provide the dates, name of the candidate, party, and amounts contributed.
- i) Have you or a family member (within the third degree of relationship) participated or volunteered for any political campaign? If yes, please provide the dates, name of the candidate, party, and activity or involvement.
- j) What religion (to include denomination), if any, do you (and your family members) practice?
- k) Have you ever studied Islam? If yes, please describe the nature of your studies.
- l) Do you have any close social or personal contacts with persons who practice the Muslim faith?
- m) What is your attitude with respect to Muslims in general?
- n) Have you read or studied any material on the organization of Al Qaeda? If yes, please describe the nature of your reading and/or studies.
- o) Are you personally acquainted with any of the lawyers who represent the government in the case of *U.S. v. Mohammed Hashim* or the paralegals or other staff members associated with the lawyers? If so, state which person(s) you are acquainted with and describe the nature and length of the acquaintance.
- p) Are you personally acquainted with any of the lawyers who represent the government in any other military commission case or the paralegals or other staff members associated with the lawyers? If so, state which person(s) you are acquainted with and describe the nature and length of the acquaintance.
- q) Are you personally acquainted with any of the lawyers who are with the Office of the Convening Authority to the Military Commissions? If so, state which person(s) you are acquainted with and describe the nature and length of the acquaintance.
- r) Do you have any personal or professional relationship with any of the following individuals, or has have you had any interactions, personally or in writing, with these individuals (if yes, please describe in detail):

UNCLASSIFIED// FOR PUBLIC RELEASE

AE 9 (Hashim)
Page 2 of 5

- a. Secretary Donald Rumsfeld
  - b. Secretary Robert Gates
  - c. Assistant Secretary Gordon England
  - d. Mr. Douglas Feith
  - e. Mr. David Addington
  - f. Mr. Alberto Gonzales
  - g. Ms. Harriet Meiers
  - h. Mr. William Haynes
  - i. Mr. Daniel J. Dell'Orto
  - j. Mr. Alberto Mora
  - k. Attorney General John Ashcroft
  - l. Attorney General Michael Mukasey
  - m. Mr. John Yoo
  - n. Mr. Jay Bybee
  - o. Mr. Jack Goldsmith
  - p. Mr. Robert Delahunty
  - q. GEN Richard Myers, USAF (Ret'd)
  - r. GEN Peter Pace, USMC (Ret'd)
  - s. GEN James T. Hill, USA (Ret'd)
  - t. RADM Jane Dalton, JAGC, USN (Ret'd)
  - u. Hon. Susan J. Crawford
  - v. MGEN John D. Altenberg, USA (Ret'd)
  - w. BG Thomas Hartmann, USAF
  - x. RADM David M. Thomas, USN
  - y. RADM Mark "Buzz" Busby, USN
  - z. RADM Harry Harris, USN
  - aa. MG Jay Hood, USA
  - bb. MG Geoffrey D. Miller, USA (Ret'd)
  - cc. CAPT [REDACTED] JAGC, USN
  - dd. LTC [REDACTED] USA (Ret'd)
- s) What newspapers and magazines, if any, do you subscribe to?
- t) What do you consider your primary source for news of the day's events? (i.e. Washington Post, ABC News, CNN.com etc.)

Military Service and Professional Views:

- u) Since September 11, 2001 have you published an article or written work or spoken publicly in either an official or unofficial capacity regarding application of the "Law of War" generally and/or detainee operations in Guantanamo Bay? If yes, please provide the circumstances and substance of that publication or speech and where available, please provide copies of the publication or speech.

UNCLASSIFIED// FOR PUBLIC RELEASE AE 9 (Hashim)
Page 3 of 5

UNCLASSIFIED// FOR PUBLIC RELEASE

- v) Did you play any role whatsoever, including a consultation role, in the development or criticism of any version of the military commission process?
- w) Have you played any role whatsoever, including a consultation role, in the development of any aspect of the preparation for any combat military operation that involved the Taliban, al Qaeda or the "War on Terror" (including but not limited to, Operation Enduring Freedom, the response to the bombing of the USS COLE (DDG-67), or any military operation since September 11, 2001? If so, please provide details.
- x) Do you have a projected or set date of retirement from the military? If so, please state the retirement date and circumstances surrounding said retirement, particularly whether said retirement date will potentially affect your handling of this case.
- y) Have you played any role whatsoever, including consultation or advisory role, in the development of any aspect of the detention, rendition, or interrogation programs of the CIA, DIA, DoD, FBI or any other department or agency concerning detainees or enemy combatants in the War on Terror?
- z) Have you discussed, opined, or stated a position, either orally or in writing, regarding the December 2, 2002, memorandum of Secretary Rumsfeld authorizing extra-legal special interrogation techniques on detainees in Guantanamo Bay? If so, please state below.
- aa) Have you ever dealt with a situation which involved the infliction of "torture," as that term is defined in the Military Commissions Act of 2006, upon a person? If so, describe the situation.
- bb) Have you ever disqualified yourself from presiding over a case as a military judge? If yes, please describe the circumstances.

Knowledge of the Case Pending:

- cc) Please describe what knowledge, if any, you had regarding Mr. Hashim's case prior to being detailed as military judge.
- dd) Have you read any of the record or other materials in the Combatant Status Review Tribunal which was convened to determine the status of Mr. Hashim?
- ee) Have you read, reviewed, or seen any other materials related to Mr. Hashim's case? If so please describe the nature of these materials.
- ff) Have you formed or expressed any opinions regarding the appropriate punishment to be imposed on members of the Taliban? If so, describe the opinions, state when the opinions were formed, and state in what form the opinion(s) were expressed.

UNCLASSIFIED// FOR PUBLIC RELEASE AE 9 (Hashim)
Page 4 of 5

- gg) Do you have any relationship with persons involved in designing, planning, and publishing protocols for the rendition, interrogation, or other treatment of enemy combatants or members of the Taliban? If so, identify each person, state the length and nature of your relationship with the person, and describe the person's involvement in such activities.
- hh) If supported by the law and facts, do you believe that you can make a ruling that would result in the dismissal of this case?
- ii) Are you aware of any reason whatsoever that you believe that may affect your impartiality in this case?

2. Request for Oral Argument: The Defense may request additional oral Voir Dire based upon the Military Judge's responses to the written Voir Dire questions.

3. Conference with Opposing Counsel: None. A copy of the Defense Voir Dire of the Military Judge was served via e-mail on counsel for the government, concurrent with delivery to the Military Commissions Trial Judiciary.

Respectfully submitted,

By: //signed// [redacted] Lt Col, USAFR
Detailed Defense Counsel
of the Chief Defense Counsel
ice of Military Commissions
1600 Defense Pentagon, [redacted]
Washington, DC 20301
[redacted]

Office
Off

Rok 1873.

397

Zákonník říšský

pro

království a země v radě říšské zastoupené.

Částka XLII. — Vydána a rozeslána dne 30. června 1873.

119.

Zákon, daný dne 23. května 1873,

jímž se zavádí nový řád soudu trestního.

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi naříditi takto:

Čl. I.

Níže položený řád soudu trestního nabude po šesti měsících od vyhlášení u všech soudů civilních platnosti co jediné pravidlo o řízení v příčině zločinů, přečinů a jiných činů trestných, o nichž rozsuzovati soudům přísluší.

Čl. II.

Až tento řád trestní platnosti nabude, bude se moci zákonů o řízení trestním posud platných užívati jen dle článků níže položených.

Čl. III.

Vydá-li se usnešení zastavovací neb obžalovací nebo nález konečný dříve, než tento řád trestní platnosti nabude, mají sborové soudové druhé instance a nejvyšší soud o prostředcích opravných proti nim užitých rozhodovati dle zákonů posud platných.

Čl. IV.

Má-li vedeno býti přelíčení závěrečné dle obžalovacího usnešení, kteréž bylo vyneseno před dobou výše vyměřenou vedlé §. 200. řádu trestního, vydaného dne 29. července 1853, spravovati se jest při přelíčení závěrečném i při řízení po něm vedeném, dle zákonů posavadních.

Mělo-li by však později dle §§. 220 a 251. řádu trestního, vydaného dne 29. července 1853, nové usnešení obžalovací býti vyneseno, spravovati se jest v dalším řízení tímto novým zákonem.

Ve věcech tiskových vedeno buď, bylo-li hlavní přelíčení dle §. 12. zákona, daného dne 9. března 1869, č. 32 zák. říšsk., již nařízeno, další řízení dle zákonů posavadních, jinak však dle tohoto řádu trestního.

(Büchelsch.)

79

Národní Nowiny.

Wychází každé pondělí, a sice v 10 hodin ráno. Nowinyra (expedice) jest w Nowých střepek na Nowém městě nproti Uvásiukám číslu 230. II. — Satyrické příloha Šotek se každé sobotu zdárně přidává. Předpisi se na Šotku zvláště awiak jen w Praze plátně 50 kr. st. — Jednotlivé čísle nowin za 4 kr. st., jelož číslo Šotky stojí 6 kr. wd. řádk.

Nakladatel a wydawatel: Wojtěch H. Deym.
 Odpowédný redaktor: K. Hawlíček. — Spoluredaktor: Dr. W. Gäbler.

Cena předplatni: W Praze bez zásičky měsíčně 45 kr., čtvrtletě 2 zl. 50. Se zásičkou po poště čtvrtletě bez obličky 2 zl. 24 kr. st. a oblička 2 zl. 36 kr. st. Plátně 6 zl. 12 kr., bez obličky 4 zl. 48 kr. st. Články nemají wswoberební zřiznowati než oznámení přijímají se od inseraty a plati se od řádku drobného tisíce po přečt 3 kr. za další osičení pokládá 2 kr. st.

Z nejlepšího pramene můžeme ujistiti, že naši poslance Pulacký a Pinkas na opětný doaz zjedhoji p. vicepresidenta w ten smysli se wyjadrili, že nechci wd dokonce žádného účastenství při ministerských poradách strany zřízení zemského.

Wyklad oktrojowané ústawy od 4. března.

Celé tato ústawy a se základních práwy má tu wlastnost, že se více pozorowati musí na to, co tam chytré wynechano jest, než na to, co w ní skutečně obsaženo.

Hned na první pohled se přeswědíme, že si ministerwo nejdelšího wěci zanechalo za sebou. totiž: zákon o řísku, zákon o asociaci, zákon o osobní swobodě, zákon o obecinnm zřízení a swobodě obci, sřízení jednotlivých zemí, na kterém základe přece bude obsažowána horější sněmowka, zákon o rodných, poměr u-herských a wlasných zemí k ostatním, zákon o odpowédnosti ministerské, zákon o wojenských wěcech, rekrutowání, čas služby atd., o národním obráně atd. Každý znalce konstitučního žiwota nahlíží, že wlastně teprwa tyto zde podotknuté zákony jsou právé jádro konstituce. Nepochybujeme, že ministerwo je wšechny již hatowé melo dne 4. března, ale s wolkou jistotou dá se mysliti, že je nachwálil ponechalo na pozdější dobu, aby se nestala celá zřizowáná jedná, a aby se snád s menší bolestí swobodě jedno péro po druhém wytrhalo. To tedy slusk při celém pozorowání ústawy wdny na paměti máti, neboť jestli je ústawy již teď velmi neswobodomyšlná, může se stát ještě desicetkrát horší tímto doplyk.

O základních práwech nedá se nic znamenitějšího domáckati, než že jest w nich obsaženo úplná emancipace Židů.

Wěští ani od wyhlásky každý občan rakouského císařství co chce, a může si každý sám pro sebe dones třeba nowau wiru wymysliti. W tom punktu bylo tedy ministerwo až příliš liberální — to je zardmo.

Wěřný wíak se nesmi provozowati jen nátera z těch wěr, které jsou od státu uznany.

Ostatně se nedá o základních těch práwech až do wydání oněch swrchu podotknutých zákonů nic powěditi. Jsau až do té doby pauby suhot, který se wdte vykrutiti.

Jen §. 12 jest zřetelý, a ten dáwa ministrům práwy, při nepokojích (a ministerwo může si ustanowit nepokoje kdy a kde chce) wšechny ty předelší §§. zrušiti a wojensky zákon uwěsti. To je wlastně nejdelšíhožijší punkt.

W ústawě samé máme mnoho hlav, ale také mnoho neswuznamitostí, tak že se k tomu určena býti zdá, aby ji nikdo nerozuměl. První hlawa jedná:

I. O říši. Wypovědává se množství korunních zemí — *dicde et impera* — čím víc a čím menší, tím více jest naděje, že se mezi sebou poradí hádati a křičeti budou, a ministerwo je zatím bude wšechny přistřihowati. Ostatně ale přece s jistotou wdati nelze, kolik přece bude těch korunních zemí; zdálo by se sice podle toho wypočítati, že 15, a sice:

Rakousko, Solsobradsko, Hyrsko, Tyroly, Čechy, Morawa, Slezsko, Krakowsko (polská část Halice), Halic (rusnaská), Bukowina, Chorwatsko a Dalmatstsko, Uhry, Sedmihradý, hranice wojenská a Lombardsko-Benatsko.

Wydowowina je chytré zamčena, o Slovenstwu ani zmínky, welkowědowiti Krakowské a wědowiti Bukowinské se znouwu narodily. Ale každý rozumný člověk bude se lázat po nějakém

uzítčném a přirozeném rozdělení Rakauska, wíak nikde w konstituci nemaje ani zmínky o tom.

Welké dílo sjednocení mocnaství má při tat: konstituce wykonati — ale celni hranice mezi námi a Uhry pomine die §. 7, *aš bude možná!*

II. O císaři. Císař se bude jenom korowat za císaře, ostatní koruny přestanau. Český král tedy pomine! — Awšak jest tento §. 7. též tak chytré postawen, že mu může dát ministerwo, kdyby zapotřebi bylo, jiný smysl!

Císař uděluje slechtu: nejen tedy že stará zůstane, ale bude se ještě nowá wzdeláwati.

III. O říském občanstwí. Hlawa tato jest k tomu učelá, aby se mohli Němci ponechati wšude rozptleměti, a jak jich někde bude několik, mají práwo die §. 4 základních práw o škola a soud žádati, a tak bude konečně asi za 20 let dostaten ideál ministerské politiky, t. j. Rakausko bude jen welká kolonie německá. Budau sice všichni národové stejné opráwněni, ale němcina bude mít tu wyhodu pro sebe, že bude wšude w Čechách, w Morawě, w Polsku, w Rusi, w Uhrách, w Sedmihraděch, w Srbsku, w Chorwatsku, mezi Slovinci a w Itálii stejné opráwněna, a každý tedy, kdo počítati umi, wídi z toho, že bude při wší rowawornosti němcina nejmeně desetkrát tak opráwněna, jako každý jiný jazyk. Neni přes chytrost. Z toho pak samu seobau bude následowati, že budou přece w rakouských zemích Němci, a Rakausko přece wdny jen zůstane německé mocnaství! Ostatní národové budou mít čest, být přiwěskeni!

IV. O obci. Kdo zná Státiowní návrh občenného zřízení, a wí, že tento návrh nyi bude uweden, ten ležko nahlídně, že celá tato hlawa jsou pauba malo plátná slowa.

V. O zemských záležitostech. Ministerwo samu práwi o své konstituci, že jest wzdelána od centralisace; awšak co ponechává tato hlawa zem? *Orbu, slawci, chudé ústawy.*

To jest wěru až šatýra na samostatnost!

A aby se zdálo toho trochu víc, uwedeny jsou sice die jména těch obecní, školni, církewní záležitosti a „*foripim*“, ale každý rozumný wídi, že z těch wlastně jen ržeká zemim ponechán jest, kdežto pečené we Wídni se sni.

VI. O říských záležitostech, uci nás, že wšechno wlastně jest záležitost říská, a že se musí všichni tak rozlišiti národové obcei do jedné černožité lverceje! Jaké štěti z toho wykwěsti může, to každý nahlíží, a jenom zatwřelé ministerské srdce nemohlo a nechčilo ten náhled mít, že každý národ jiné spůsoby má a jiné ústawy potřebuje.

VIII. O říském sněmu. Do horější komory budou wloiti zemské sněmowé wšechny poslance, dwa sami ze sebe bez censusu, a ostatní s 300 zl. censusu. Horější komora bude tedy zastupowati boháče. Čtyřcet let musí být každý auđ horější komory stary, tedy notně hrady pro konservatismus. Jak wěky wlastně bude censusu dolejšíji komory, opět jest chytré zamčeno.

Hlasowání při wobách jest wěřné a ustání — aby se szuplákům otewřela wrata. Na 10 let se woli do horější sněmowky, na 5 do dolejšíji — bylo by wěru lépe, wloiti již poslance na celý žiwot, aby bylo wdě jesto smadněji přiwesti je konečně wšechny na swau stranu a wíadnat pak zcela absolutně, tak asi, jako si to zaříditi Ludwík Filip wo Francuzích.

W komorách se jen wěřněji hlasuje — aby wíada znala své přátela a mohla se podle toho říditi! Pohodlní konstituce.

Císař má absolutní weto, t. j. af si celá zem přeje něco, s kdyby se ten zarrak stal, žeby se i ty dvě sněmowky srozčimly, přece to může císař, t. j. ministerwo zaso wdčyky wšechno swrhnuat.

§. 68 nás ale uči, že Uhry, ačkoli nyi w

rebellii stojí se zbráni w rakau proti císaři, přece jestli we wěsti milosti jsau, než my, kteří císaři proti nim pomáhamě. Jejich sněmy zemské totiž budou rukowati o občanském práwu, o zákonu trestním a o řádu a zřízení soudním.

IX. O sněmeh zemských wlastně nestojí ani za to, mluwiti když wíme, o čem mají jednat. Přece wšak musíme pozornost obrátiti, jak si wíada strany Wyołowowiny otewřena dwřka nechává, aby ji mohla pak, kam se jí zdá, přiraziti. Hranice wojenská toto nejzastarkejší země — nebude mít ani konstituci! To je wdčnowst k Slowanům!

X. O wykonné moci. Sněm zemský nemá beztoho žádnau moc, aby se ale potupeni jednotlivých zemí ještě zwětsilo, zřstweno jest ministrům w §. 89, že nemusejí ani ustanoweni těchto sněm wykonat, sněb že w je mehadu die své libosti zastawiti. Bude tedy zemský sněm k ministrům stát asi jako chlapce k učiči.

XII. Soudní moc je w každé konstituci zemi neodwídá, aby se mohla sprawdnost bez obřadu na wíadu, a třeba proti wíadě díti. W konstituci rak nebude ale ani toho. Die §. 101 bude moci ministerwo sauode přece presszawati.

§. 105 obshazuje též bezky skryté krásnau moudrost. Andowé císařské rodiny, princowé, budou die doswadního absolutního rodného řádu sauzeni. Ejhle! místodržici wšech zemí jsau odpowědni; dejme tomu, žeby wíada uznala za dobré, samé přince dáwat za místodržci — a přý je odpowědnost, máme absolutní wíadu, než princowé stojí pod dworním marschalstwím!

XIII. Říšský soud, nejdelšíhožijší ze wšech, bude sauđi ministři. Awš tedy odpowědnost ministerský Ministr nijsau nikomu odpowědní, než sobě, protože oni sami ustanowují tento soud, který je sauđi bude! Af si tedy ministři wíadau jakkoli, nebudau nikdy potrestáni. Máme tedy wlastně neodpowědnau wíadu — to jest absolutní, a naše konstituce jest jenom konstituce podle jména. Potěžmání její teprwa uwídně.

W hlavě XV. mluiw se již jen o městánské obrané, „*Bürgerwehr*“, z čeho již pozorowati můžeme, že bude odřwjeno jen obywatelstwo měst, ne pak celá národní obrana.

Hlawa XVI. určuje, aby se daně wybiraly, až je jinak ustanowi, totiž tedy bez powolení sněmu, tedy nejhlawnější zasada konstituce tím se zrušuje, budou se wybirati daně, které žádný říský sněm wypracowal. To musí nyi být korauhowe všech liberálních, a když se wšechny hlasy strany toho ozawu, není nemožno, že se ještě zwlawně tato konstituce od 4. března. Kroky k tomu přiměřené stánu se bohdy! we wšech zemích, a to bryz.

Z toho si může každý utwořiti obrázek budoucího štěstí naší wlasti, a naší swobody! My newidíme nyi žádnau jinau spěsu pro Rakausko, než aby všichni národové jednolhásně žáwali, aby jim byla dána ta konstituce, které návrh říský sněm wypracowal. To musí nyi být korauhowe všech liberálních, a když se wšechny hlasy strany toho ozawu, není nemožno, že se ještě zwlawně tato konstituce od 4. března. Kroky k tomu přiměřené stánu se bohdy! we wšech zemích, a to bryz.

Návrh ústawní listiny, od wyboru býje sněmu říského. (Dokosteni.)

V. Státní autedwěci.

§. 141. Zwřiwiti poměry státních autedwěh nesaděžících ke stáwu saudcowskému, spolu i státních zastupců, spowřiwiti budou zákonem, kterýž, neomozčuje wíadu newobudě wo wolení orgánů wykonných, státním autedwěh poskytně příměřenou ochranu, aby libowělně sauzdu swého přijmí swých nemohli býti zwaweni.

VI. Finance.

§. 142. Wěskore přímjny a wlyohy říse musí na každý rok napřed býti rozwřeny a na státní rozwrh uwedeny.

Státní rozwrh ustanowuje se každý rok zázemem, o který jen komora lidu hlasuje.

§. 143. Berně a daně říské smi se wybirati, jen pokud w státním rozwrhu jsau obsaženy anebo zwřiwitím zákonem nazřeny.

§. 144. Co se týká berní a daní, nesmi za wřiwěním býti žádná nadřwřiví; osowobozeni anebo sčeweni může wšak ustanoweno býti tolika zákonem.

§. 145. Zadulowání státnu anebo přímjnímu ručení za břemena státnu může se díti jen na základě zákonu.

§. 146. Má-li se státní rozwrh přehřiwiti, musí o tom wyřidno býti sazřeni, od welkého ministerwa nuprotidopěsně a řádně prohlášení, i májí se přehřiwiti zákowá říškemu sněmu w nejbližší přítům sezemi k potwřzením předložiti.

§. 147. Obecní státní sauzet musí rodně spolu s přehřiwem státních dwřid předložiti říškemu sněmu a wyhwěni říské wíady wywodno býti.

§. 148. Země říské nesmi powolowati k zaprawení wlyoh na účely zemské daně, které zapotřebi jest ke sřiwěni anebo ku kontrolě mezi zemí říškými země sebau anebo proti státním sauzedním, leč potwřili-li ji zakonodárný sněm říský.

VII. O zbrojená m oc.

§. 149. Spůsob doplňowání jejího ustanowi se zákonem říským, jenž má také spowřiwiti zákonem powyřowání.

§. 150. Síla moci pozemní i nímofní i doplňowání její ustanowi se zákonem říským a sice poukázá na rok.

§. 151. K učili wyjek císařích stáží zapotřebi jest přiwolení říškého sněmu, kteréhož se také žádáti musí, když wjaska cíží na suzemí státní mají wstupiti anebo po něm táhnouti.

§. 152. Národní obrana musí atěpno w wědech místech, tisíc anebo více obywatelů pohličníž zřízení její spowřiwiti bude zákonem.

§. 153. Ozbrojena moc může k potlačení wlyuhých nepokojů a k provedení zákonů brání býti jen na požádání sauzřiwých a w připředech i spisowách zákonem wyřčených.

VIII. Ustanoweni obecná.

§. 154. Znak domu Hababsursko-Lotharinského: zněměný. Barwy domu Hababsursko-Lotharinského: bílá, červená a žlutá, přijmaw se za barwy říské.

§. 155. Wíadř jest hlawní město císařství, sídlo sauzřiwé wíady a sněmu říškého.

§. 156. Každý cizinec nacházějící se na zemí rakouské požiwá ochrany, která se osobám a státním wěcem wo státu poskytuje, zřstwawuje wšak wýminky zákonem ustanowené.

§. 157. Ústawu nesmi ani celá ani částecně rušena býti; jediné w případech wáky a wzwahřeni, a to jen od odpowědné wíady moci s přiwolením moci zakonodární, anebo kdyby jeho nebylo možné opawiti, naproti pozdějším wypracowáním před ní, smi nazřeno býti, aby ústawy přiwěwa částecně na čas přechodu neměly. S jakými wýminkami a s jakými následky se to smi stát, ustanowí zwřiwiti zákon.

Přehřiwání a oprawowání ústawy.

§. 158. Moc zakonodární má přiwio prohlášení, že některé ustanowení této ústawy potřebuje oprowy. Prohlášení takowé má následek rozpuštění sněmu říškého a nepředem swělní nowěho.

§. 159. Nowý říský sněm usazwě pak o kulisích k oprowě předloženy. Aby usazřeni, dosloho skutečnā změna má býti způsobena, dostlo platnosti, zapotřebi jest, aby w každé obau komor